

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

קובץ
הערות התמימים ואנ"ש
ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
פתח תקווה

עיונים וביאורים
בנגלה ובחסידות, בענייני גאולה ומשיח
ובתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

גליון א'
כ"ח סיון ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי
ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
רח' הרב דוייטש 3 פתח תקווה

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
הי' תהא שנת עצמות טובה - ימות המשיח
שנת הקי"ז לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ושנת השבעים לנשיאותו

חברי המערכת:

הת' הת' מנחם מענדל שי' אדלער
הת' ישראל יהודה שי' קרולינסקי

לשליחת הערות והקדשות:

רחוב הרב דוייטש 3, פתח תקוה
דוא"ל: hhvtpt@gmail.com

עיצוב ועימוד:

ממ"ש אלהרר 052-932-1714

צריכים לפרסם לכל אנשי הדור, שזכינו שהקב"ה בחר ומינה בעל-
בחירה, שמצד עצמו הוא שלא בערך נעלה מאנשי הדור, שיהי'
ה"שופטיך" ו"יועצין" ונביא הדור, שיורה הוראות ויתן עצות בנוגע
לעבודת כל בני" וכל האנשים דדור זה, בכל עניני תורה ומצוות, ובנוגע
לחיי והנהגת היום יום הכללית, גם ב"בכל דרכיך (דעהו)" ו"כל מעשיך
(יהיו לשם שמים)",

עד – הנבואה העיקרית¹¹⁶ – הנבואה ש"לא לתר לגאולה" ותיכף ומיד
ממש "הנה זה (משיח) בא".

116) לא רק בתור חכם ושופט אלא בתור נביא, שזהו בודאות – ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע'

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת ומתוך חדוותא דאורייתא הננו שמחים להגיש בפני ציבור התמימים ואנ"ש לומדי התורה ומוקיריה את הגליון הראשון ד'קובץ הערות התמימים ואנ"ש' דישיבתנו,

ובו חידושים וביאורים בנגלה ובחסידות, בעניני גאולה ומשיח ובתורת כ"ק אד"ש מה"מ מאת רבנן ותלמידיהון דישיבתנו ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש - פתח תקוה.

ידוע ומפורסם גודל מעלת כתיבת חידושי תורה והפצתם. וכפי הוראתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ריבוי פעמים בשיחותיו, אגרותיו ובמיוחד בדבר מלכות פרשת במדבר ה'תנש"א "כדאי לעודד ולזרו את כל אלו השייכים לחדש בתורה. . . לכתבם, ולפרסם זאת גם בדפוס (בקובץ מיוחד בפ"ע, או בקובץ הכולל חידושי תורה גם מאחרים), ולא רק בין חבריהם ותלמידיהם, אלא גם בין לומדי התורה בכלל. . . שעיי"ז מתוסף ב"יגדיל תורה ויאדיר" בחיות ותענוג בלימוד התורה".

קובץ זה הינו פרי חידושיהם של תלמידי הישיבה והצוות הרוחני שלה שנכתבו במשך השנה אשר יסודו ועיקרו הוא חידושי תורה על מסכת פסחים שנלמדת השנה בישיבות חב"ד ברחבי תבל.

כהקדמה לקובץ, הבאנו קטע מהשיחה הנ"ל שנאמרה בקשר ובשייכות עם כתיבת והדפסת חידושי תורה.

בראש הקובץ הבאנו שיחה מאת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על מסכת פסחים בענין "אימרי יאי אי גדיא יאי" שנדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 314.

ובהמשך לזה באו חידושי התלמידים שנסדרו ע"פ נושאים, ובתוכם באו ע"פ סדר הא'-ב' של שמות הכותבים.

תודתנו נתונה בזאת לכל אלו שסייעו במלאכת ההו"ל, בכתיבה ובהגהה, ולאילו שעמלו קשות למען הדפסת הקובץ תהי' משכרותם שלימה מן השמים.

קובץ זה יו"ל בקשר עם כ"ח סיון יום הצלתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע - יבחל"ח - מעמק הבכא האירופאי וביאתם צלחה לארצות הברית בשנת תש"א.

ובהמצאנו בזמן כה נעלה של 'ימות המשיח', ובעמדנו על סף הגאולה, מלאים אנו תקווה, אשר הוצאתו של הקובץ לאור עולם תהווה את הפעולה האחרונה - "המכה בפטיש" - "שתכריע את הכף" - ותביא תשועה והצלה לעולם כולו, ותיכף ומיד ממש נזכה לראות את מלכנו משיחנו בעיני בשר בגאולה האמיתית והשלימה, וישמיענו נפלאות מתורתו - 'תורה חדשה מאיתי תצא' ומתוך שמחה וטוב לבב באופן של "מלך ביופיו תחזינה עיניך והיו עיניך רואות את מורידך", "אור פני מלך חיים" בהתגלותו המיידית של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומי"ד ממ"ש.

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מערכת הערות התמימים ואנ"ש
שע"י ישיבת תות"ל פתח תקוה

ימות המשיח
כ"ח סיון ה'תשע"ט
שנת המאה ושבע עשרה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש - פתח תקוה

תוכן העניינים

.. דבר מלכות

- 10 . . . . . שיחת ש"פ במדבר ה'תנש"א
- 13 . . . . . שיחת אחש"פ תשל"ו

.. גאולה ומשיח

- 26 . . . . . ההבדל בין ב' המימרות "הסתכל בשלושה דברים"
- 28 . . . . . בענין קימת הצדיקים לע"ל

.. נגלה

- 32 . . . . . מהן תולדות מזיק דשן
- 36 . . . . . בענין קחו מקחכם לשם שמים
- 39 . . . . . דיוק בלשון מציק ורשע
- 41 . . . . . הבדלים בדעת רש"י (גליון)
- 44 . . . . . סוגיית בני בתירה

.. חסידות

- 48 . . . . . פעולת המוחין במידות
- 50 . . . . . נשמה שייכת לעצמות או לגילויים
- 52 . . . . . האם כל ישראל שייכים למס"נ
- 54 . . . . . שאדם אוכל מאכל ומעלה אותו לקדושה, האם נשאר רושם באדם?
- 56 . . . . . ג' קליפות הטמאות

.. הלכה

- 66 . . . . . השתמשות בנייר טישו לניגוב האף בעת התפילה
- 69 . . . . . חיוב הבן לשלם חובות אביו
- 72 . . . . . מצוות תפילין - הלכה למעשה
- 75 . . . . . דיוק בשו"ע אדה"ז
- 77 . . . . . החילוק בין 'הבוחר' ל'גאל ישראל'
- 79 . . . . . כוונה בספירת העומר

שער דבר מלכות

.. שיחת ש"פ במדבר ה'תנש"א
.. שיחת אחש"פ תשל"ז

קטע משיחות ש"פ במדבר, ערב חג השבועות ויום ב' דהג השבועות ה'תנש"א

- תרגום מאידית -

כו"כ תנאים המוכיחים שהחידושים מכוונים לאמיתתה של תורה כו'.

משא"כ בדורות שלאחרי זה, עד בדורנו זה - הרי מחד גיסא, צריכה אמנם להיות זהירות יתירה, כיון שלא כל אחד שכותב חידושי תורה וכותב פסקי דינים ניתן לסמוך עליו, אבל לאידך, בגלל ירידת הדורות - צריכים לחפש מה שיותר אופנים בכדי להוסיף בלימוד התורה, באופן ד"יגדיל תורה ויאדיר",⁶ כולל יגדיל בפרסומה.

ולכן⁷ כדאי לעודד ולזרז את כל אלו השייכים לחדש בתורה - ובתנאי שנלמדת ע"פ כללי התורה כפשוט - שאפילו אם אין הם בטוחים האם חידושיהם מכוונים לאמיתתה של תורה, הרי לא רק שלא יעכבו את עצמם מכתובת החידושים, אלא - ישתדלו לכתבם, ולפרסם זאת גם בדפוס (בקובץ מיוחד בפ"ע, או בקובץ הכולל חידושי תורה גם מאחרים), ולא רק בין חבריהם ותלמידיהם, אלא גם בין לומדי תורה בכלל,

יב. ובענין זה (הוספה וחידוש בתורה בקשר עם זמן מתן תורתנו) יש להציע לעורר ולעודד אודות ענין נוסף - לפרסם ולהדפיס חידושי תורה.

ובהקדמה:

ידוע שיש בכחו של כאו"א מישראל, ויתירה מזה - יש לו חיוב, לחדש בתורה,¹ "לאפשה לה"², כפסק-דין אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה:³ "לחדש חידושי הלכות רבות לפי רוחב שיש בלבו וישוב דעתו". וכידוע שלכאו"א מישראל יש את חלקו המיוחד בתורה - "ותן חלקנו בתורתך"⁴ - שבו יש בכחו להיות תלמיד המחדש בתורה.

בדורות שלפנינו היו זהירים בנוגע לחידושי תורה (אפילו כאשר אין זה להלכה למעשה, אלא בדרך פלפול בלבד), הן בנוגע לכתובת חידושי תורה, ועאכו"כ בנוגע לפרסומם בדפוס. וההנהגה היתה ש"לא כל הרוצה כו' יטול"⁵, אלא דוקא לאחר

(1) אגה"ק סכ"ו (קמה, א).

(2) זח"א יב, ב.

(3) פ"ב ס"ב.

(4) אבות פ"ה מ"ב.

(5) לשון המשנה - ברכות טז, ב.

(6) ישעי' מב, כא. חולין סו, ב.

(7) ראה גם ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 249

ואילך.

לדרגת תלמיד ותיק, שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני⁹.

יג. ויהי רצון, שההוספה והחידוש בלימוד התורה בבואנו מזמן מתן תורתנו – יוסיף עוד יותר במנוחה, מנוחת הנפש ומנוחת הגוף דלומדי התורה, מתוך בריאות הנשמה ובריאות הגוף, ומנוחה דכל בני כל מקום שהם,

וכמו"כ במנוחה בכל העולם כולו.

עד שזה יביא בקרוב את המנוחה האמיתית והשלימה – ד"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", ביטול הגלות דבני, שגלות היא ההיפך הכי גדול דמנוחה והתיישבות דבני – "אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם"¹⁰, שמתבטלים הן טלטולי הגלות והן היפך המנוחה דהגלות פנימי בעבודת השם,

כולל ופשוט – הביטול דכל ההעלמות והסתרים דגלות, וכל השאלות בפרטי הגאולה ומשיח צדקנו, שזה בא מצד הגלות עצמה, מצד זה שנולדנו בגלות וגדלנו בגלות, במילא הרי אנו "אנשי גלות" ר"ל, ונמצאים ב"מצב-גלות" – שכל זה יתבטל, ויתהפך (ע"י

ועיקר טעם הדבר הוא – כנ"ל – כיון שרואים בפועל, ומעשה רב, שע"ז מתוסף ב"יגדיל תורה ויאדיר", בחיות ותענוג בלימוד התורה, הן בנוגע לעצמו, כפי שרואים בפשטות את התועלת שמתוספת בלימוד התורה ע"ז שצריכים לכתוב זאת לאחרים, והן בנוגע לאחרים ("קנאת סופרים תרבה חכמה"⁸) – שזו (התועלת שבזה) היא הבחינה הטובה ביותר לצורך הדבר.

וכאמור, הגם שיתכן שהחידוש אינו מתאים לגמרי לאמיתתה של תורה (כנ"ל), הרי זה כדאי. ובפרט שניתן למנוע גם את זה ע"י שלא יפסקו מסקנא להלכה, או אפילו אם כותבים מסקנא – יכולים להוסיף שזהו: לפענ"ד, או אין לסמוך על זה, וכיו"ב.

ולהוסיף, שכאשר מפרסמים את החידושים בדפוס לאחרים – הרי טבע בן אדם (מפני כבוד עצמו, ומנהג העולם), גם דנה"ב, שיזהר עוד יותר ויסתכל ויעיין שוב במה שכותב ומפרסם.

ויישר כחם של כל לומדי תורה ומקיימי מצוות בהידור שינצלו את ההתעוררות דזמן מתן תורתנו להשתדלות לחדש בתורה (ע"פ כללי התורה) ולפרסם את חידושיהם – ויהי רצון ולהתפלל להתקרב ככל היותר

(9) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב

ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 25 הערות 20-21.

(10) ברכות ג, סע"א.

(8) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א.

עם היש הגשמי¹³,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובאופן של זריזות – לפעול ולעשות ענין זה, ודוד מלכא משיחא יבוא ויגאלנו וכל אחד מאתנו אומר למשיח צדקנו "שלום עליכם", עליכם לשון רבים – כולל כל הנשמות דכל בני שבדור הגאולה, והוא משיב לכל אחד בנפרד "עליכם שלום" [עליכם לשון רבים כולל – מעשינו ועבודתינו דכאו"א מישראל], ו"עליכם שלום" לכל בני יחדיו,

ועוד והוא העיקר – מיד.

תשובה אמיתית), ע"י גילוי אצל עצמו והדגשת הנשמה (חלק אלוקה ממעל ממש¹¹), שנמצאת למעלה מגלות, ונמצאת במצב של מנוחה, מעין שבת ומנוחה לחיי העולמים.

וזה בא באופן דמיד – "מיד" ר"ת משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, ג' הרועים הקשורים עם חג השבועות (כנ"ל) – ותיכף ומיד ממש: תיכף לת"ח ברכה¹², מיד ר"ת כנ"ל, ממש – באופן של ממשות, בגשמיות וחומריות העולם, באופן שעושים מחומריות גשמיות, ואת הגשמיות – כלי לרוחניות, עד לרוחניות הכי נעלית, עד כביכול לעצמותו ית', הקשור דוקא

13) ראה אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב). ביאורי הזהר לאדהאמ"צ בשלח מג, ג. ובכ"מ.

11) תניא רפ"ב.
12) ברכות מב, א.

שיחה בענין אמרי יאי גדיא יאי

- לקו"ש חיי"ד ע' 314 -

המאמר ד"ה מלכא ומלכתא הוו יתבי, מובן שהצלחת הישיבה הנ"ל יש לה קשר לתוכן המאמר הנ"ל.

ב. מאמר הנ"ל או "הנחה" שלו — לא מצאתי לע"ע, אבל יש דרוש מכ"ק אדמו"ר הצ"צ³ בד"ה זה, המבאר את סיפור הגמרא הנ"ל ע"ד החסידות (כדלקמן). וכן ישנם עוד מאמרים מרבותינו נשיאינו ד"ה, מלכא ומלכתא⁴, שכפי הנראה מיוסדים הם על דרוש הנ"ל של אדמו"ר הצ"צ. ואשר לכן קרוב לומר, שגם המאמר שנאמר בעת הסעודה דאחש"פ תרס"ו הי' בתוכן זה.

תוכן הדרוש של הצ"צ: איתא בגמרא "מלכא ומלכתא הוו יתבי מלכא אמר גדיא יאי ומלכתא אמרה אימרי יאי, אמרו מאן מוכח כהן גדול דקא מסיק קרבנות כל יומא .. אי גדיא יאי יסק לתמידא .. (ומסיק בגמרא דאינו כן) דתנן⁵ ר"ש אומר כבשים קודמים לעזים בכל מקום יכול מפני שמובחרין במינן ת"ל⁶ אם כבש יביא קרבנו מלמד ששניהן שקולין כאחד."

א. בסעודת היום דאחרון של פסח ה'תש"א¹ סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהחל משנת תרס"ו (שלשים ושש שנים) הונהג הסדר להתועד ברבים בעת הסעודה דאחש"פ, ובפרט — התועדות הקשורה עם, שמחת התמימים², שאביו, כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, אכל אז סעודה זו ביחד עם תלמידי ישיבת תומכי תמימים בפעם הראשונה.

והמשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר בסיפורו: "איין ווארט פון דער שיחה קדושה וועל איך אייך איצט איבערגעבן. נאו דעם ווי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט געזאגט דעם מאמר חסידות: מלכא ומלכתא הוו יתבי², האט דאן הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק געזאגט: די ארבעט האט ב"ה מצליח געווען (היינו התיסדות הישיבה, כמבואר שם בהמשך דברי כ"ק אדמו"ר נ"ע).

דברי רבותינו נשיאינו מדוייקים הם בתכלית הדיוק. ומזה שבחזרתו על דברי אביו כ"ק אדמו"ר נ"ע שהישיבה הצליחה, דייק כ"ק מו"ח אדמו"ר לספר שדיבור הנ"ל הי' לאחרי אמירת

(3) אוה"ת וישלח תכו, א"ב.

(4) שחזמה"פ תרס"ד. שש"פ תרצ"ז.

(5) כריתות בסופה.

(6) ויקרא ד, לב.

(1) ספר השיחות ה'תש"א ע' 104 ואילך.

(2) פסחים ספ"ד. כריתות בסופה (בשינוי

לשון).

שקולין כאחד", כי צ"ל ב' הבחינות, ושניהם "יעמדו יחדיו". ע"כ תוכן הדרוש.

עפ"ז צריד להבין השייכות דענין הנ"ל להצלחת הישיבה, דלכאורה הרי כל-כולה של ישיבה הוא – לימוד התורה, "תורתם אומנתם" (ובמילא מובן דבזה גם הצלחתה), ובאמר הנ"ל אין הכרע ליתרון מעלתה של התורה (כי תלוי במחלוקת דמלכא ומלכתא), ובפרט שהמסקנא היא "ששניהן שקולין כאחד"?

ג. לכאורה הי' מקום לבאר: מהמשך הגמרא שם מוכח, דאף שהמסקנא היא "ששניהן שקולין כאחד", בכ"ז, יש יתרון במעלת הכבשים על העזים, כי:

(א) הכה"ג – המומחה ביותר בעניני קרבנות – הוכיח דאימרי יאי, ובפרט שבגמרא אין פירכא להוכחה זו.

(ב) מאותו הענין שממנו מכריחה המסקנא "ששניהן שקולין כאחד" –

משם גופא משמע, שהכבשים עולים במעלתם על העזים, שהרי (בל' המשנה) "כבשים קודמים לעזים בכל מקום", ורק פעם אחת הקדימה התורה עזים לכבשים.

(ג) לאידך: בגמרא לא הובא, אפילו בתור קס"ד, סברא לומר דגדיא יאי.

אשר מכל זה משמע, שגם להמסקנא

ומבאר הצ"צ⁷, ד"אימרי" ו"גדיא" הם ב' הסוגים דמארי תורה ובעלי מצות: "אימרי" קאי על מארי תורה (כי, ושער רישי' כעמר נקא⁸ זהו הלכות התורה וכו"⁹), – בחי' ישראל, ו"גדיא" קאי על בעלי (עסק) – שמעלתם היא בקיום (ה)מצות – בחי' יעקב (כי "בחי' עזים מהשערות שלהן יש יניקת החיצונים, כך מי שעוסק במו"מ בריבוי התחכמות מותר מוחין כו"¹⁰).

"מלכא אמר גדיא יאי": מלכא הוא בחי' ז"א דאצילות שאינה יורדת לבי"ע לברר בירורים. ולכן אמר "גדיא יאי", כי עיקר התענוג הוא בהתחדשות דוקא, ו"ע"כ זאת הוא חידוש לו בירורי בי"ע דב"ן", הנעשה ע"י בעלי מצות, גדיא: ו"מלכתא אמרה אימרי יאי" – בחי' "מלכות דאצילות שיורדת בבי"ע לברר, בחי' יעקב, אומרת אימרי יאי, בחי' ישראל, כי זהו חידוש לגבה" –

ומסקנת הגמרא היא ד"שניהן

(7) וראה ג"ב ד"ה מלכא ומלכתא דלעיל הערה 4.

(8) דניאל ז, ט.

(9) "גם אימרא ע"ד את ה' האמרת כו' וה' האמירך ל' דיבור התורה וכו'" (אוה"ת שם).

(10) וראה גם אוה"ת שם, ד"אימרי" ו"גדיא" הם ג"כ צדיקים ובע"ת; אתהפכא ואתכפיא; ד"ע וד"ת.

(10*) להעיר משיחת אחש"פ תש"א שם (ע' 106) שהתיסדות הישיבה היתה בברכתם הקדושה של כ"ק רבותינו נשיאינו (הבעש"ט, הה"מ וכו').

שהי' מקום לומר שהעבודה לא תצליח ח"ו, ולכן יש ליתן שבח והודאה מיוחדת על הצלחתה – ותמוה: גם כאשר איש פשוט מייסד ישיבה ללימוד התורה, ברור שמן השמים מסייעים לו שיצליח בעבודתו זו הקדושה: ומכ"ש בנידו"ד כשהמייסד והמנהל של הישיבה הוא נשיא בישראל וכו'^{10*} שאינו שייך כלל לפניות צדדיות ח"ו – וא"כ מהו החידוש שהישיבה הצליחה?

ויש לבאר, על יסוד דברי כ"ק אדמו"ר נ"ע בקונטרס עץ החיים¹¹ בקשר להתיסדות הישיבה – וז"ל: "יסוד אגודתינו אינו להגדיל ולהרחיב עסק התורה הנגלית

[וכפתגמו במק"א¹²: "התיסדות הישיבה אינה בשביל תורה לבד, תורה איננה חסרה ב"ה, ישנן הרבה ישיבות"]

כ"א זאת היא תכלית יסוד אגודתינו אשר הבחורים העוסקים בתורה הנגלית יהיו יהודים (אידען) יראים ושלמים עם ה' ותורתו.. ולתכלית זה נתעוררנו לייסד אגודה להחזיק בחורים העוסקים בתורה.. לנטוע בהם איזה

הרגש פנימי ביראת ה' ואהבת ה'.. ובאשר דרך החיים המביאה לזה היא

ישנה מעלה בכבשים על העזים (אלא שאין בה כדי להכריע דאימרי יאי מגדיא, ולכן מסיק "ששניהן שקולין כאחד").

ועפ"ז יש מקום להסביר השייכות של תוכן המאמר הנ"ל ל"הצלחת הישיבה", היות שלפי המסקנא יש מעלה ב"אימרי" – תורה (ישיבה).

אבל דוחק גדול לבאר כן – מכמה טעמים:

(א) לפי"ז כל הקשר הוא דק עפ"י השקו"ט בהקס"ד ומהוכחות צדדיות,

אבל לא לפי מסקנת הגמרא המפורשת "ששניהן שקולין כאחד" (ובפרט, שענין הנ"ל – שבכבשים (תורה) יש תוס' מעלה, שלכן מסתבר יותר הקס"ד שאימרי יאי – לא נתבאר כלל במאמר הנ"ל).

(ב) מעלה זו שייכת לענינה של ישיבה ותורה בכלל, אבל לא ל"הצלזודד ישיבה (באיכות וכמות הלימוד והתלמידים וכו').

(ג) ועיקר: עדיין צריך ביאור, מהו ההכרח לקשר הצלחת הישיבה עם אמירת מאמר שבו מדובר ע"ד מעלת התורה?

ד. ויובן זה בהקדים הצריך ביאור בדברי כ"ק אדמו"ר נ"ע הנ"ל די ארבעט האט ב"ה מצליח געווען: "דמזה משמע,

(11) פכ"י

(12) הובא בשיחת כ"ק אדמו"ר מוצאי ט' באב תרפ"ט (בישיבת תורת אמת ירושלים). – נדפסה בהוספות לשמח תשמח תרנ"ז (ע' 119).

לימוד פנימיות התורה וכו".

תמימים:

ארז"ל¹⁴ כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, אלא צ"ל "תורה וגמ"ח"¹⁵: ועוד ארז"ל¹⁶ "אם אין יראה אין חכמה". דמזה מובן, שעבודת התפלה ולימוד דברי מוסר ופנימיות התורה וכו' – הרי זה תנאי להצלחת לימוד התורה בישיבה, ברבים או גם ביחיד, כדי להשריש בהלומד אהבת ה' ויראתו; וכן צ"ל גם התעסקות בגמ"ח^{16*}, (כולל צדקה רוחנית), דאל"ב – "אפילו תורה אין לו".

אלא שבזה אין התפלה וכו' ענין ועבודה לעצמם, כ"א לתכלית הצלחת הלימוד: כדי שלימוד התורה שלו יהי' כדבעי, צריך הוא להתעסק בעבודות הנ"ל, דאל"כ – "אפילו תורה אין לו".

החידוש בישיבת תומכי תמימים הוא, שתלמידי' עוסקים בלימוד החסידות, עבודת התפלה, וגמ"ח והפצת המעינות חוצה – לא רק כהכנה והקדמה ללימוד התורה (הנגלית)

(14) יבמות קט, ב.

(15) לקו"ת ויקרא ה, א. – סיום מרז"ל זה, אלא תורה וגמ"ח אינו בש"ס שם. וי"ל עפמ"ש בלקו"ת ד-ה כי תשמע בקול ס"ג, וז"ל: אמרו"ל כל האומר כו' שהפ' הפשוט הוא שצריך שיעסוק בתורה ובגמ"ח כו' כללות המצות. – ולהעיר מיבמות קה, א. אגה"ק ס"ה.

(16) אבות פ"ג מ"ז.

(16*) וראה לקו"ת ויקרא שם, ד"גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח וכו".

ובמק"א¹³ כותב: "אמרנו להציע .. ליסד מקום אשר ילמדו שם הבחורים החפצים ללמוד ויתעסקו בגפ"ת בשקידה, אמנם עם זה תהי' עליהם השגחה טובה להשריש בלבם שרשי האמונה והיראה .. לעבוד את ה' וללכת בדרכיו ואור התורה והמצוה והעבודה יאיר בקרבם להיות זוכים ומזכים את הרבים".

ז.א. שתלמידי תומכי תמימים אין להם להסתפק בלימוד הנגלה לחוד,

כ"א צריכים גם ללמוד פנימיות התורה – תורת החסידות ולהתעסק בעבודת התפלה, בכדי "להשריש בלבם שרשי האמונה והיראה", שיהי' בהם "הרגש פנימי ביראת ה' ואהבת ה'", וכמבואר בארוכה בקונטרס הנ"ל.

ועוד זאת: מכיון שמתפקידם של תלמידי תומכי תמימים "להיות זוכים ומזכים את הרבים", בסגנון הידוע: "נרות להאיר" – הרי מובן, שגם בהיותם עדיין בין כותלי הישיבה עליהם להתעסק, מבלי לנגוע בסדרי ישיבה, בהפצת המעינות חוצה.

ה. לבאר בפרטיות יותר את החידוש והיתרון הנ"ל שבישיבת תומכי

(13) במכתב המתחיל "נודה לה' על כל הטוב" – נזכר בקונטרס עה"ח שם. ונדפס בהוספות לקונט" הנ"ל ע' 80 ואילך.

העיקר, הלימוד הוא בבחי' "כל מעיני
 בך"²¹ – איר יתכן שגם עבודה אחרת
 תהי' בבחי' עיקר? ומכ"ש וק"ו מהא
 דאמר אביי²² "אי אמרה לי אם (רק)
 קריב כותחא לא תנאי" – עאכו"כ
 התעסקות בעבודת התפלה, בהפצת
 המעינות וכו'.

ולכן הוקדם דרוש הנ"ל, שבו מבואר
 ע"ד ב' סוגי העבודה ד"אימרי" ו"גדיא"
 – תורה ומצות (או: צדיקים ובע"ת,
 כדלקמן ס"ט) – דאף שכ"א כלול
 מחבירו²³ – דגם מארי תורה צריכים
 לקיים מצות ולהתעסק בגמ"ח (וכנ"ל
 ס"ה בענין כל האומר אין לי אלא תורה
 כו'), ולאידך, גם בעלי עסק עליהם
 לקבוע עתים לתורה – מ"מ שקו"ט
 בגמרא איזה מהם "יאי", כי יש מעלה
 בזה מה שאין בזה, כלומר: יש יתרון
 בהעבודה שבה לימוד התורה הוא
 העיקר (ועבודה ד"גדיא" טפלה אלי'),
 וכן להיפך.

ומסקנת הש"ס היא "ששניהם
 שקולין כאחד", היינו ש"צ"ל ב'
 העבודות"²⁴, ושתיהן "יעמדו יחדיו":
 וזהו היסוד להצלחת ישיבת תומכי
 תמימים, שבה יתעסקו התלמידים הן

שלהם, כ"א גם באופן של עבודה
 ו"עיקר"

לעצמם:

שלכן הנהיגו רבותינו נשיאינו
 בסדרי הישיבה, שחלק מהיום יהי'
 מוקדש ללימוד החסידות¹⁷, ושאופן
 הלימוד יהי' "כלימוד הסוגיות בגליא
 שבתורה"¹⁸

– בהבנה והעמקה וכו'¹⁹; וגם
 דרשו מהתלמידים השתדלות ויגיעה
 בעבודת התפלה, ואריכות התפלה²⁰:
 ואף הנהיגו שכמה שבועות בשנה
 יקדישו התלמידים להרבצת התורה
 והיהדות, ושימיכו בזה, במדה
 מסוימת בזמנים שמחוץ לסדרי
 הישיבה, גם במשך השנה.

ו. עפ"ז מובן הקשר והשייכות של
 דרוש הנ"ל "מלכא ומלכתא הוו יתבי"
 ל"הצלחת הישיבה":

לכאורה יש מקום לתמי' בסדר הנ"ל:
 מכיון שבכל ישיבה לימוד התורה הוא

17 ראה קונט' עה"ח שם: שכאו"א ילמוד
 ב' שלישים (דכל שעות הסדרים) נגלה ושליש
 חסידות. ובספכ"ה: "ויום הש"ק קדוש יהי' כולו
 על עסק דא"ח".

18 ל' כ"ק אדמו"ר נ"ע ב"מאמר הפתיחה"
 שלו בעת התיסדות הישיבה ט"ו אלול תרנ"ז -
 נעתק במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר ("התמים" ח"א
 ע' כג-כד).

19 וראה גם קונס' עה"ח פכ"ה.

20 וראה גם קונס' הנ"ל בסופו.

21 ל' הכתוב תהלים פו, ז.

22 ערובין סה, א.

23 להעיר גם מאגה"ק סי"ג.

24 סד"ה מלכא ומלכתא תרצ"ז, עיי"ש

בארוכה.

היינו שהוא בבחי' ביטול והפשטה שאין לו מבוקש לעצמו וכל ענינו הוא למלאות רצון מייסדי²⁷ הישיבה, שהוא הוא רצון העליון ב"ה²⁸. ומצד ביטול והפשטה זו הרי "מקום יש (בראש להניח)²⁹ להיות מסור ונתון בתכלית לכאו"א מעבודות הנ"ל.

ת. אמנם, מאידך, מובן ופשוט הוא, שכוונת כ"ק אדמו"ר נ"ע (ביסוד "תומכי תמימים") היתה לייסד ולהקים "ישיבה", שמובנה כמשמעותה – מקום שמוקדש ללימוד התורה (ע"ד לשון חז"ל³⁰ "מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם" – שהכוונה בזה היא לבית תלמוד):

היינו, עם היות שהתלמידים יתעסקו בעבודת התפלה (וגם בהפצת המעיינות כו'), מ"מ, מכיון שאין זה "בית תפלה"³¹ (וגם לא "בית תורה ותפלה" ביחד) כ"א – ישיבה, הרי מובן, שהתעסקות הנ"ל לא באה למעט ח"ו בלימוד התורה

ב"אימרי" והן ב"גדיא"²⁵, וכאו"א באופן של עיקר לעצמו.

ז. לכאורה עדיין צ"ע: סוף-סוף איך תתכן ההתעסקות בב' עבודות שונות ("אימרי" ו"גדיא") כששתיהן הן בתור עיקר – והרי האדם הוא מדוד ומוגבל? ובפרט איך אפשר לו להיות בבחי' "נושא שני הפכים" – דברי (שהם) כאש ומצוה בצמר גשמי וכו' דוקא, שכל ומעשה וכו' בב"א?

והביאור בזה: הגבלה זו, שכל עבודה מחולקת מחבירתה (באופן שאא"פ להן לעמוד "יחדיו"), הוא מצד ה"ציור חיצוני" שלהן, אבל מצד פנימיותן ועצמיותן, הרי יכל העבודות נקודתן אחת – קיום רצון העליון.

ולכן, כאשר האדם הוא בבחי' מציאות לעצמו, מבמילא) גם עבודתו היא מוגבלת באופן כזה – הרי אז כל עבודה שלו היא ענין שונה, לפי ה"ציור" וההגדרה שלה, וא"א לו להיות מסור ונתון מכל וכל לשתי העבודות יחדיו:

אבל "תמיים" מהותו (בל' כ"ק אדמו"ר נ"ע²⁶) – "הנחת עצמותו".

25) דכולל גם תפלה - ראה אוה"ת שם (בענין "על שתי המזווז ועל המשקוף"). וראה לקמן ס"ט, ד"אמרי" ו"גדיא" בתורה גופא הם נגלה וחסידות.

26) תורת שלום ע' 235. וראה גם ס' השיחות

תש"ה ע' 107.

27) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 הערה 14.

28) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 326 ואילך - ביאור על השיחה הידועה של כ"ק אדמו"ר נ"ע (שמח"ת תרס"א) "כל היוצא למלחמת בית וד כותב גט כריתות לאשתו".

29) ע"ד ל' הש"ס עירובין צה, ב.

30) יומא כח, ב. וראה תנחומא ס"פ ויגש. רש"י עה"ת שם.

31) להעיר ממגילה כו, רע"א.

כ"א גם בשחיטה קבלה והולכה³⁴, וכיו"ב.

ועד"ז בעניננו: אף שכל סוגי העבודות המוטלים על תלמידי תומכי תמימים – גם עבודת התפלה, הפצת המעינות וכו' – כאו"א מהם הוא עיקר ועבודה לעצמו, מ"מ ה"עבודה תמה" של תלמיד הישיבה היא – לימוד התורה, וכל שאר העבודות הן בערכה הכנה להתכלית.

ובזה יתוסף ביאור בהקשר שבין הצלחת הישיבה גם לשקו"ט הגמרא אי "גדיא יאי" או "אמרי יאי": נת"ל סעיף ג', שמהמשך הגמרא מוכח דגם לפי מסקנת הגמרא, "ששניהן שקולין כאחד", יש יתרון ב"אימרי" על "גדיא". והיינו כנ"ל, כי עיקר תכליתו של תלמיד הישיבה הוא ב"אימרי" – לימוד התורה ("כבשים קודמים לעזים בכל מקום")³⁵: ויתרון זה מתבטא גם בריבוי בכמות, שרוב זמנו בהישיבה עליו להתעסק בלימוד התורה, וכהראי' דהכהן גדול דהתמיד ("תמידים כסדרם") הוא באימרי דוקא³⁶.

(34) משנה זבחים כט, ב. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ג.

(35) ראה לקמן ס"י, שבכל עת (גם בעסקו בענינים אחרים) צ"ל "דעתו" על לימוד התורה.

(36) ויש לקשר הנ"ל גם עם זה שבעת סעודת אחש"פ הנ"ל (תרס"ו) ציוה כ"ק אדמו"ר נ"ע לתת לכל תלמיד ד' כוסות, ואמר: "די ד' כוסות פון די ערשטע צוויי נעכט פסח איז משה רבינו'ס

הנדרש מתלמידי הישיבה³²: כי עיקר תכליתם הוא –

לימוד התורה.

דוגמא לדבר בהלכה: בעבודות הקרבנות היו ב' סוגים³³: א) "עבודה תמה" – "עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר", כגון זריקה, הקטרה וכו'; ב) עבודה שאינה תמה – "עבודה שיש אחרי' עבודה", כגון "שחיטה וקבלה והולכה שיש אחרי' זריקה" – ודווקא "עבודה תמה" זר חייב עליהן מיתה, משא"ב שאר עבודות, "אע"פ שהזרים מוזהרין שלא יתעסקו בעבודה מעבודות הקרבנות, אין חייבין מיתה אלא על עבודה תמה".

ז.א. שעיקר שלימותן ותכליתן של עבודות הקרבן – הוא ה"עבודה תמה", "שגומרת ומתממת" את הקרבן, והעבודות שלפני' הן בערכה רק בבחי' הכנה אלי': אבל מאידך, גם עבודות אלו, אינן רק טפל והכשר לה"עבודה תמה" (כלומר, שאא"פ לזרוק הדם אא"כ יש לפני' שחיטה קבלה והולכה), כ"א הן עבודות בפ"ע וענינים עיקריים מצ"ע בהקרבן: שלכן מחשבה פסולה פוסלת לא רק בזריקה ("עבודה תמה")

(32) ראה גם קונט' עה"ח פכ"ה: ושעות היום מספיקות ללימוד הנגלה.

(33) ראה בכ"ז יומא כד, א (וראה זבחים קטו, ב) ובפרש"י שם ד"ה עבודה תמה. רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט ה"ב ואילך.

ופנימיות התורה – "גדיא", בע"ת:

וכידוע³⁸ שנגלה דתורה שייכת יותר לעבודת הצדיקים ופנימיות התורה שייכת יותר לעבודת התשובה. ולכן גם הגילוי דנגלה דתורה הי' בחודש סיון – חודש השלישי לחודש ניסן, חדשי הקיץ – עבודת הצדיקים³⁹: והגילוי דפנימיות התורה למטה (לכאו"א) הי' בחודש כסלו – חודש השלישי לחודש תשרי, חדשי החורף – עבודת התשובה.

[וזהו ג"כ א' הביאורים בשייכותה של התיסדות ישיבת תומכי תמימים לביאת המשיח

– וכפתגם כ"ק אדמו"ר נ"ע⁴⁰ בעת התיסדות הישיבה: "בהתחלה זו בישיבה .. הנני מדליק את המאורות שמורנו הבעש"ט והרביים הנחילונו למען תקוים ההבטחה של יפוצו מעינותיך חוצה, להחיש את ביאת המשיח" –

שכן "מטרת הישיבה להיות תורת ה' תורת הנגלית ותורת החסידות תמימה"⁴¹, איחוד נגלה ופנימיות

(38) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 75.

(39) סד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ו.

(40) בשיחת ח"י אלול תרנ"ז – נדפסה בס' השיחות תש"ב ע' 133. וראה בארוכה שיחת כ"ק אדמו"ר נ"ע (דלעיל הערה 28) – נדפסה בס' השיחות שם ע' 141 ואילך.

(41) שיחת כ"ק אדמו"ר נ"ע שמח"ת תרנ"ט

ט. כל הענינים משתלשלים מתורה – ומזה, שגם בתורה עצמה יש ב' הבחי' ד"אימרי" ו"גדיא".

וי"ל – על יסוד המבואר בדרוש הנ"ל של הצ"צ (ודרושי רבותינו נשיאינו שלאח"ז), ד"אימרי" ו"גדיא" הם (גם) צדיקים ובע"ת³⁷ – דגליא דתורה הוא בחי' "אימרי", צדיקים:

און היינט – אחש"פ – איז משיח'ס ד' כוסות" (ס' השיחות תש"ד ע' 111) –

כי שניהם, משה רבינו ומשיח, ענינם תורה: משה (עיקר) ענינו נגלה דתורה, ומשיח (עיקר) ענינו פנימיות התורה (ראה בארוכה שער האמונה פנ"ו. ועוד): וזהו-ע של "משה רבינו'ס כוסות" ו"משיח'ס כוסות" – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובשניהם לימוד באופן של "יין" שיש בו טעם וכו', היינו בהבנה והסברה (ראה לקו"ש ח"ז ע' 277).

[ובפרטיות יותר י"ל, דגם באחש"פ גופא יש ב' הענינים: סעודת אחש"פ (לחם) – נגלה דתורה (ראה הנסמן לקמן הערה 44): כוסות דאחש"פ (יין) – פנימיות התורה (ינה של תורה – ראה אמ"ב שער הק"ש ספנ"ג ואילך)].

וזהו השייכות לתלמידי ישיבת תומכי תמימים, שענינם – לימוד התורה, נגלה וחסידות. וראה לקמו הערה 43.

(37) באוה"ת שם מביא: "אי' בס' דברי אמת מהרב רבי יצחק לאנצטור ז"ל בשם הה"מ דע שהיו מתווכחים אם צדיקים גדולים אם בע"ת גדולים ואיני זוכר האיך". אבל בסיום המאמר שם: "ולפמ"ש בשם המגיד גדיא בע"ת כו". וראה בארוכה ד"ה מלכא ומלכתא תרצ"ז (ושם, "דעבודת הצדיקים הוא אימרא דקולם קול רחמים ... ועבודת הבע"ת הוא גדיא ... גדיא הוא עז שהוא התוקף והקשיות וכו'").

כסדרם": ובל' כ"ק אדמו"ר נ"ע⁴⁵:
 "בזמן ביום צריכים לעסוק יותר בתורה
 הנגלית וכו'": "יותר זמן יתנו על עסק
 התורה הנגלית, אשר כן צ"ל .. וע"ז
 אנו משגיחים שילמדו הרבה בגפ"ת
 ובלמוד הנרצה .. בחול צריכים ללמוד
 שלישי חסידות ושני שלישים נגלה".

[וע"ד הא דמשיח "אתא לאתבא
 צדיקייא בתיובתא": היינו, דגם לאחרי
 שתתוסף בהם מעלת התשובה קראן
 בשם "צדיקייא" (ולא בע"ת), כי גם
 אז זהו עיקר ענינם – אלא שבנוסף
 לזה יגיעו גם למעלת התשובה, וע"ז
 גם מעלת הצדיקים תהי' באופן נעלה
 יותר⁴⁶].

י. מכהנ"ל – הוראה ברורה בדבר
 הנהגת תלמידי ישיבת תומכי תמימים:
 עיקר ענינו של התלמיד הוא לימוד
 התורה: וא"א לו להצליח בלימוד
 התורה כ"א ע"י היגיעה, וכמאמר
 רז"ל⁴⁷ "יגעתי ומצאתי תאמין": באם
 אינו מתייגע בתורה (יגיעה אמיתית –
 לימוד יותר מרגילותו, היפך טבעו⁴⁸)
 – גם אם מדייק בשמירת זמני הלימוד
 – אא"פ לו להצליח בלימודו.

ואף שברור הדבר שעליו להתייגע

התורה – ואיחוד זה ה"ה הכנה
 והקדמה ל"אתא לאתבא צדיקייא
 בתיובתא"⁴² (יחוד ב' המעלות
 ד"צדיקייא" ו"תיובתא") שיתחדש ע"י
 משיח צדקנו].

וע"ד הנת"ל (סעיף ח') בענין
 "אימרי" ו"גדיא" – דאף "ששניהן
 שקולין כאחד", מ"מ, "כבשים קודמים
 לעזים בכל מקום", והתמיד הוא
 מאימרי דוקא

– כן הוא בענין בחי' "אימרי"
 ו"גדיא" שבתורה:

עם היות שלימוד החסידות הוא
 דבר הכרחי, ואדרבה, בזה הוא חידושה
 של ישיבת תומכי תמימים כנ"ל⁴³,
 מ"מ לימוד זה הוא בחי' "מלח"
 להפת (ולחם) דתורה⁴⁴ – תורת
 הנגלה, שלימודה הוא בבחי' "תמידים

(בשעת הקפות) - בקשר לקריאת שם הישיבה
 "תומכי תמימים" - נדפסה בה"תמים" ח"א
 ע' כה. בהקדמה לקונטרס החלצו תרנ"ט. ספר
 המאמרים-תרנ"ט ע' רכג-רכה.

(42) לקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש ג, סע"ב.
 וראה זח"ג קנג, ב.

(43) לכן החידוש בעת הסעודה דאחש"פ
 תרס"ו (ראה לעיל הערה 36) הי' בענין הכוסות
 דאחש"פ, "משיח'ס כוסות" – פנימיות התורה.
 [וראה לקו"ש ח"ו שם, דהחידוש של כ"ק אדמו"ר
 נ"ע הי' בענין הכוסות דוקא, ולא בעצם סעודת
 אחש"פ - ראה לעיל הערה הנ"ל].

(44) לקו"ת ויקרא ביאר לוד"ה ולא תשבית פ"ה
 ואילך. קונט' עה"ח ספי"ג.

(45) קונט' עה"ח רפכ"א. ספכ"ב.

(46) עיין תו"ח ס"פ וישלח.

(47) מגילה ו, ב.

(48) ראה תניא פט"ו. ובכ"מ.

התורה, וע"ד המסופר בגמרא⁵¹ על רב שמואל בר שילת, דגם בשעה "דהוה קאי בגינתא" "דעתאי עליהו" (על תלמידיו).

יא. מכל הנ"ל תשובה ברורה לאלה הטועים וטוענים: היות שגם התלמידים נתבעים בקשר לעניני הרבצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה, ומזמן לזמן מתגדלת התביעה (ובפרט בשנים האחרונות מאז התיישב כ"ק מו"ח אדמו"ר בארצה"ב) – הרי מכאן, לכאורה, שעיקר ההתעסקות כעת צ"ל דוקא בענינים אלו ובשביל זה יש לגרוע ח"ו מזמני לימוד התורה עבודת התפלה ובכלל שמירת סדרי הישיבה, וכאילו שבוה נשתנו ח"ו העתים –

הנה עליהם לדעת, שתכניתה של הישיבה המבוארת בקונטרס עץ החיים לכ"ק אדמו"ר נ"ע – מייסד הישיבה ונשיאה הנצחי – היא נצחית, לכל הזמנים ולכל המקומות: והרי זו היתה כוונתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בהדפיסו את קונטרס הנ"ל בארצות הברית, שהתלמידים דישיבת תומכי תמימים בארץ זו יתנהגו כפי הסדרים שניתנו בו: "בחול צריכים ללמוד שלישי חסידות ושני שלישים נגלה", להתעסק בעבודת התפלה וכו',

ובפרט דיוק הכי גדול בשמירת

גם בעבודת התפלה, וכדרישת רבותינו נשיאינו – תפלה באריכות וכו' [דלא כדעת הטועים שעבודת התפלה הו"ע של "למפרע"⁴⁹ – שהי' שייך בדורות הקודמים ולא בזמננו עתה]: וכן להתעסק בהפצת המעינות חוצה (בזמן דחוץ לסדרי הישיבה כר):

ויתירה מזו: ההתעסקות בזה צ"ל, כנ"ל, לא באופן של הכשר ללימוד התורה שלו (כי בלא זה "אפילו תורה אין לו"), כ"א באופן שניכר בה (בהמסירה ונתינה כר) שהוא עניו ועבודה לעצמו, כנ"ל:

עכ"ז, עליו לדעת שענינים הנ"ל הם בבחי' עבודה שאינה תמה, ומוכרחת להיות עבודה תמה, הגורמת ומתממת כל זה שלפני' – והיא להתייגע בלימוד התורה.

ואעפ"י שגם עבודה שאינה תמה – עבודה היא, שבעת עסקו בה אין לו להסיח דעתו ממנה: ובפרט עפ"י שיחת כ"ק אדמו"ר נ"ע הידועה⁵⁰ בנידון התואר "פנימי", שהוא זה שכשהוא עוסק בדבר מסויים ה"ה תפוס ו"מונח" בזה ("ער ליגט אין דעם") לגמרי – מ"מ, מכיון שעיקר עבודתו הוא תורה, הרי גם אז צ"ל "דעתו" על לימוד

(49) ראה תורת הבעש"ט – הוספות לכתר שם טוב סע"ח.

(50) תורת שלום ע' 39 ואילך.

להתעסק בהפצת המעינות וכו' וכו').
ומזה מובן, שגם ההתעסקות בהנ"ל
בזמנים אלו – צ"ל ע"פ הוראות
הנהלת הישיבה.

יב. עפ"י הכלל⁵³ ד"קדושה לא
זזה ממקומה" מובן, שגם אלו שכבר
"יצאו" מכותלי ישיבת תומכי תמימים,
קדושתה זו של הישיבה לא זזה ממקומה
בהם: ובפרט עפ"י הידוע⁵⁴ אודות
ריבוי הכחות, היגיעה וההשתדלות
שהשקיעו רבותינו נשיאינו בהישיבה
- והרי כשם שמעשי ידיו של הקב"ה
הם נצחיים, כן הוא בצדיקים שדומים
לבוראם⁵⁵ - שכחות אלו טמונים בכל
תלמיד ותלמיד בנפשו פנימה לעד
ולעולמי עולמים. במהותו - ה"ה כל
ימי חייו תלמיד של רבותינו נשיאינו.

ומזה מובן, שכל מה שנתבאר לעיל
במהותו של תלמיד ישיבת תומכי
תמימים

- (א) מצד הביטול שלו ביכולתו
להיות מסור ונתון בכל כחות נפשו לכל
סוגי העבודה שתובעים ממנו - לימוד
התורה נגלה וחסידות, עבודת התפלה,
הפצת המעינות חוצה: (ב) מאידך,
ה"עבודה תמה' שלו היא – לימוד

(53) ראה ע"ח שער ד' פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה
פ"א. אגה"ק ביאור לסי' זך.

(54) ראה שיחת אחש"פ שבתחילת השיחה (ע'
106). ועוד.

(55) רות רבה פ"ד, ג.

זמני סדרי הישיבה, שידוע שהם
בבחי"ה הגבלה עצמית" מכ"ק רבותינו
נשיאינו מייסדי הישיבה (ע"ד המבואר
בהמשך תרס"ו⁵² לענין המדידה
דתומ"צ, שענינה (לא מדידה בהאור
עצמו, כ"א) שעצמו"ה ית' צמצם א"ע
להיות נמשך במדידות ועשיות אלו
דוקא, "וממילא אנו מוכרחים לעשות
כך דוקא ולא באופן אחר ח"ו").

אשר מזה מובן, שאף שצ"ל
ההתעסקות בהרבצת התורה וכו',
ובפרט לאחרונה שחובת הזמן היא
להשתדל בענין המבצעים ככל האפשרי
- ואדרבה, המתעסק בזה תבא עליו
ברכה*⁽⁵²⁾ - מ"מ, צ"ל ההתעסקות רק
בהזמנים שמחוץ לסדרי הישיבה.

ויתירה מזו: תלמיד ישיבת תומכי
תמימים אינו מציאות לעצמו (כנ"ל
ס"ז), ולכן גם הזמנים הפנויים אינם
שלו, אלא עומדים הם ברשותם של
כ"ק רבותינו נשיאינו מייסדי הישיבה:
ז.א. זה שבידו זמנים פנויים להתעסק
בהפצת המעינות וכו' הר"ז (לא מפני
שזמנים אלו הם בבעלות שלו, כ"א)
מפני שניתנו לרשותו (מאת רבותינו
נשיאינו) להשתמש בהם לעבודתו
ית' כפי רצונו ובחירתו (אם להמשיך
בשקידה והתמדה בלימוד התורה, או

(52) ד"ה אלה תולדות נח.

* (52) להעיר מהתחלת פעולות הבעש"ט בגמ"ח

בשנת "תבוא עליו ברכה".

שיוצאים י"ח בקביעות עתים לתורה כפי שנקבע בשו"ע, אלא שעליהם "לגזול" גם משעות העסק שלו וכו' ולנצלם ללימוד התורה⁵⁷.

וההתעסקות בלימוד התורה, נגלה וחסידות – "ותלמודו בידו"⁵⁸ –

ה"ה הכלי וההכנה לגילוי תורתו של משיח, שילמד תורה את כל העם כולו⁵⁹ למקטנם ועד גדולם⁶⁰, כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים!⁶¹.

(57) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 312. ועוד.

(58) פסחים נ, א. וש"נ. ראה לקו"ת בהר מ, ב. ועוד. וי"ל שעד"ז הוא גם בנוגע לתורתו של משיח (ראה תניא רפל"ז).

(59) ראה לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פנ"ו ואילך.

(60) ירמי' לא, לג.

(61) ישעיי' יא, ט. ודאה רמב"ם בסופו (סוף הל' מלכים).

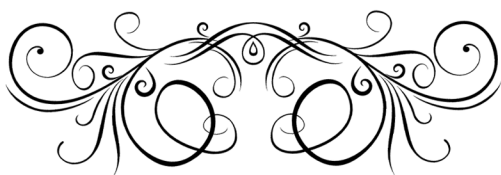
התורה, וזהו עיקר מהותו ותכליתו – צ"ל דוגמתו, עכ"פ מעין זה, גם אצל כל אלה שכבר יצאו (מאיזה סיבה שתהי') מכותלי הישיבה, גם אם במצבם כעת הם נמצאים (עפ"י תורה) בהסוג ד"זבולוך ומארי עובדין טבין [ויתירה מזו י"ל: אפילו אלה שבעבר לא זכו להיות מתלמידי ישיבת תומכי תמימים, אבל למדו תורת רבותינו נשיאינו, אפילו "פסוק אחד או דבור אחד או אפי' אות אחת"⁵⁶ – הרי הם תלמידי רבותינו נשיאינו וכאילו למדו בהישיבה שלהם],

שמחוייבים להתעסק הן ב"אימרי" והן ב"גדיא" ובאופן דשניהם "יעמדו יחדיו": ומ"מ עליהם לדעת שעיקר מהותם ופנימיותם הוא – לימוד התורה, ולכן, אין להם להסתפק בזה

(56) אבות פ"ו מ"ג.

שער
גאולה
ומשיח

-- ההבדל בין ב' המימרות "הסתכל בשלושה
דברים"
-- בענין קימת הצדיקים לע"ל --

ההבדל בין ב' המימרות "הסתכל בשלושה דברים"

הת' אוריאל יהודה שי' דרוור-לבנון
בוגר הישיבה

בשיחת ש"פ אחרון ק' ה'תנש"א ס"ה מבאר כ"ק אד"ש מה"מ את מאמר המשנה בפרקי אבות (פרק ג' משנה א') "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה". ומקשה שם וזלה"ק: "נשאלת השאלה – מניינא למה לי: מה נוגע כאן המספר שישנם "שלושה דברים"? ואפילו אם המס' נוגע, מדוע צריכה המשנה לפרש זאת, הרי כל אחד ואחד יכול לספור בעצמו בהמשך המשנה שהיא מונה "שלושה דברים"?

ומבאר שם באריכות דברי המשנה "הסתכל בשלושה דברים" אין כוונתם רק לשלושת הדברים הנמנים בהמשך המשנה אלא גם לעניין ד"שלושת דברים" בכלל. דאדם יכול לחשוב שצריכים להיות אצלו רק שני ענינים: הוא עצמו והקב"ה כביכול שאותו הוא עובד "אני נבראתי לשמש את קוני" וע"כ אומרת המשנה - "הסתכל בשלושה דברים" דנוסף על מציאותו ומציאות ה' כביכול ישנו דבר שלישי: מציאות העולם שנברא ע"י ה' ושעל ידו משמש יהודי את קונו.

ויש להבין מדוע מקשה כ"ק אד"ש מה"מ דווקא על מאמר משנה זו והלוא כבר בפרק הקודם נשנה תוכן משנה זו (פרק ב' משנה א') וגם שם נאמר הסתכל בשלושה דברים – "רבי אומר הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים" ושם גם היה אפשר להקשות את אותה הקושיא דמדוע התנא שנה הסתכל בשלושה דברים בשעה שכל אדם יכול לספור זאת לבד¹.

[ואולי יש להעיר בדא"פ שגם בשני המשניות שלושת הדברים הם באותו תוכן: דע מה למעלה ממך – דע מאין באת, עין רואה ואוזן שומעת – ולאן אתה הולך, וכל מעשיך בספר נכתבים – ולפני מי אתה עתיד לתן דין חשבון]

(1) וראה הערת י.ה. בקובץ "הערות הת' ואנ"ש – אשען פארקוויי" גליון ו', אמור תשמ"א.

לכאורה אפשר לבאר שבפרק ב' דן התנא בעניין כללי של איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, ובדרך אגב מבאר גם את העניין של הסתכל בשלושה דברים, משא"כ בפרק ג' שזוהי כל תוכנה ועיקרה של המשנה ולכן מקשה דווקא על המשנה בפרק ג'.

אך עדיין אין העניין מיושב כל צורכו דהרי המימרא בפרק ב' נשנתה ראשונה והתמיהה אותה מקשה כ"ק אד"ש מה"מ צריכה להתעורר כאשר הקורא קורא זאת בפעם הראשונה וקשה לומר שהסיבה לכך היא מכיוון שהמימרא נשנתה בדרך אגב, דאע"ג שאין התנא שם מתחיל במימרא הזאת מ"מ הרי היא תוכן נכבד מדברי המשנה.

ולכאורה י"ל בזה דבמשנה בפרק ב' פותח התנא במילים איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם והיינו שישנם הרבה דרכים לעבודת ה' אך ישנם דרכים ישרות ודווקא בהם על האדם לנהוג. ומכאן יש להסיק שתוכנה של המשנה הוא דרכים ישרות לעבודת ה' וא"כ גם בהמשך דברי המשנה שונה התנא עניינים שהמיוחדות שבהם היא שהם דרכים ישרות. ובזה מוכרח לומר הסתכל בשלושה דברים כדי להדגיש שאף שישנם דרכים אחרות אותם אפשר לקבוע במחשבתו ועי"ז לעבוד ה' מ"מ מתוך כלל האפשרויות לעבודת ה' ישנם רק שלושה דברים שהינם דרכים ישרות איתם אפשר וצריך לעבוד את ה' והם "דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים".

אמנם בפרק ג' כותב "הסתכל בשלושה דברים" סתם, וע"כ מקשה כ"ק אד"ש מה"מ מדוע יש לציין את מספר הדברים ללא שום תועלת לכאורה.

בענין קימת הצדיקים לע"ל

הת' ישראל יהודה שי' קרולינסקי
תלמיד בישיבה

במסכת כתובות¹ דנה הגמ' על דעת רבי אלעזר שאמר שרק מתים שנקברו בארץ ישראל יקומו בתחיית המתים, ומתים שנקברו בחוץ לארץ לא יקומו, ושואלת הגמ': איך יתכן שצדיקים שנקברו בחוץ לארץ לא יקומו?

רבי אילעא עונה שעצמותיהן יתגלגלו עד א"י ושם יקומו הקשה על זה רבי אבא סלא והרי גלגול עצמותיהן זה צער לצדיקים ולמה שיצטערו, עונה על זה אביי, שיהיה להם מחילות בקרקע ויגיעו עד א"י (ילכו במחילות עד א"י ושם יקומו – רש"י).

ספרי דברים בתחילתו מביא "אמר לו מה אתה מקיים ודמשק מנוחתו" מנין שעתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק, שנאמר ודמשק מנוחתו ואין מנוחתו אלא ירושלים שנא' זאת מנוחתי עדי עד, אמר לו מה אתה מקיים ונבנתה עיר על תילה, אמר לו, מה אני מקיים ורחבה ונסבה למעלה שעתידה ארץ ישראל להיות מרחבת ועולה מכל צדדיה כתאנה זו שקצרה מלמטה, ושערי ירושלים עתידים להיות מגיעים עד דמשק" – משמע שירושלים תהיה על כל א"י.

ובפסיקתא רבתי פ"א ראה יל"ש רמז תקג "עתידה ירושלים להיות כא"י וא"י ככל העולם כולו".

לפי הנ"ל אין מובנת הגמ' הנ"ל בכתובות – אם כל העולם יהיה א"י מדוע הצדיקים שנפטרו יצטרכו להגיע עד א"י של הגלות ואז יקומו לתחיה?

ואוי"ל שקיום היעוד עתידה א"י שתתפשט בכל הארצות, יקרה – אחרי תחית המתים ולכן יצטרכו גלגול מחילות וכמו הלשון במאמרי אדה"ד² "והנה לעתיד נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואז יזדכך גם הע"א ויקבלו מן היצירה

(1) קי"א ע"א.

(2) הנחות הר"פ ע' קי"א.

כמו עכשיו א"י, זהו כוונת עתידה א"י שתתפשט בכל העולם היינו מה שמקבלים עתה ע"י לבוש המעלים, לעתיד תתפשט בחי' א"י בכל העולם ויקבלו כל העולם מיצירה דרך מעביר כמו עתה א"י".

אך באגרת הידועה והארוכה בענין 'תחית המתים'³ כותב כ"ק אד"ש מה"מ "בעולם התחיה שיעביר את רוח הטומאה כליל מן הארץ ואין חטא ומיתה" - שמכאן מובן שהעברת רוח הטומאה ותחית המתים יהיו באותו זמן. וכן בהמשך המכתב מביא את שלבי הגאולה ושם מביא (מהזוהר) שתחיית המתים בסוף ארבעים שנה, אחרי קיבוץ גלויות.

ועוד: בקונטרס "בית רבינו שבבל" אומר כ"ק אד"ש מה"מ בסוף אות ה': ". . ועי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים קיום היעוד "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", "שיהיה כל העולם כולו אז במדרגת א"י דעכשיו, ואז יהיה א"י במדרגת ירושלים דעכשיו, וזהו שאמרו שירושלים תתפשט על כל ארץ ישראל כולו" שבה יקבעו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל מחובר למקדש". ומיד אח"כ מוסיף כ"ק אד"ש מה"מ "וכיוון שעיקר ענינו של בית רבינו שבבבל הוא קיבוץ ואסיפת כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש". .

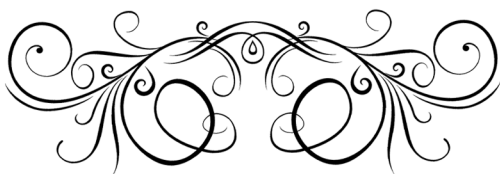
והרי גם קיבוץ נדחי ישראל יהיה מיד שיבוא המשיח ובוה שמסיים את זה ביחד יוצא מזה שזה יהא באותו זמן כלומר לפני תחית המתים.

וא"כ עדיין קשה מדוע יצטרכו המתים לבוא עד א"י, ולא יקומו היכן שנקברו? וצ"ע ואשמח לשמוע דעת הקוראים בזה.

שער

נגלה

.. מהן תולדות מזיק דשן
.. בענין קחו מקחכם לשם שמים
.. דיוק בשלון מציק ורשע
.. הבדלים בדעת רש"י (גליון)
.. סוגיית בני בתירה

מהן תולדות מזיק דשן

הת' מרדכי שיחי' אקסלרוד
בוגר הישיבה

איתא במס' בבא קמא': "תולדה דשן מאי היא נתחככה בכותל להנאתה וטינפה פירות להנאתה".

והנה לכאורה מצינו בפירוש הגמ' ב' פירושים מחולקים

רבינו חננאל כותב: "תולדה דשן כל שיש לבהמה הנאה בהזיקה כגון נתחככה בכותל וטינפה פירות להנאתה. פירוש אילולי שעשתה צרכיה הייתה מצטערת לפיכך חייב מפני שנהנית".

רש"י כותב על המילים 'נתחככה בכותל להנאתה': "והפילתו, או טינפה פירות להנאתה שנתגלגלה עליהן כדרך סוסים וחמורים דהיינו דומיא דשן שיש הנאה להזיקה".

שיטמ"ק בשם התוס' שאנץ: "שרבצה על הפירות להצטנן או לשכב להנאתה אבל אין לפרש הטילה גללים דאיזו הנאה עשו לה הפירות משאם לא היו שם וכי האי מקרי צרורות תולדה דרגל".

בהשקפה ראשונה נראה לומר שהתוס' שאנץ ס"ל כרש"י דחייב שן בכהאי גוונא הוא רק כאשר נהנית מהפירות עצמם.

אמנם, כד דייקת שפיר בדבריהם, נראה דרש"י והתוס' שאנץ חלוקין. דהתוס' שאנץ ס"ל דבמקרה שנתגלגלה "כדרך וסוסים וחמורים (כלשון רש"י)" לא הוי כלל מזיק דשן. שלא כדעת רש"י דס"ל דהוי מזיק דשן טובא.

דהנה בגמ' מדובר על בהמה סתם ולא דווקא על סוסים וחמורים. ומ"מ סבירא ליה לרש"י שגם בפרה גופא ותעשה זאת - הוי מזיק דשן.

אבל נראה דלפי התוס' שאנץ בכהאי גוונא לא יהיה זה מזיק דשן, שה"ז לא כדרכו וא"כ הוי משונה דהיינו תולדה דקרן. ולכן לא פי' באופן ד"כדרך סוסים וחמורים" אלא 'כדי להצטנן' או 'לשכב להנאתה' שזה לא משונה אלא תולדה דשן.

וצ"ב במאי פליגי רש"י והתוס' שאנץ.

לדעת רש"י גם אי הוי משונה הוא, מ"מ, כיון דיש הנאה להזיקה - הוי שן.

ולדעת התוס' שאנץ כיון דמשונה לא הוי מזיק דשן אלא מזיק דקרן, ולכן הוצרך לפרש דלא הוי מזיק משונה דווקא (אבל אין לפרש כו')

והנה בשביל לבאר זה יש להקדים תחילה מחלוקת התוס' והר"ש בשיטמ"ק בגדר מזיק דקרן.

התוס'² ד"ה והנחש הרי אלו מועדים כתב וז"ל: "לאו בכל עניני היזק חשיבי מועדים אלא כל אחד במידי דאורחיה כגון שבא זאב וטרף ארי ודרס או טרף להניח אבל במידי דלאו אורחיה כגון ארי ואכל, וכן שאר הזיקות דלאו אורחיהו לא הוו מועדים אלא משלמים חצי נזק ובמידי דאורחיהו דמשלם נזק שלם היינו דוקא בחצר הניזק אבל ברשות הרבים פטור דהוי שן ברה"ר כדאמר שמואל בגמ' ארי ברה"ר דרס ואכל פטור ואפי' נחש שאין נהנה מנשיכתו . . מ"מ כיון דאורחיה בהכי, הוי כמו רגל ופטור ברה"ר ולא הוי כמו קרן בתר דאייעד אע"פ דמתכוין להזיק מדחשיב ליה גבי אחריני".

אך הר"ש בשיטמ"ק כתב בד"ה הזאב והארי וז"ל: "נראה דכל הני איירי כשהזיקו בלא אכילה והוי להו קרן ואייעד אתשלומין נזק שלם בתחילה אבל היכא דאכלי בהא פי' לן שמואל לקמן".

והיינו שלפי התוס' כאשר מזיקים הזיקא דאורחיה אף שכוונתו להזיק הרי זה תולדה דרגל ולא קרן.

ולפי הר"ש בשיטמ"ק אף כאשר מזיקים הזיקא דאורחיה, מ"מ, היכא דכוונתו להזיק לא הוי מזיק דשן או רגל אלא הוי מזיק דקרן מועדת וישלם נזק שלם.

ונראה דחלקו בהגדרת מזיק מהו. ולמשל - מזיק דקרן האם הגדרתו היא בזה שהוא משונה, ומה דאמרין שהגדרת קרן דכוונתו להזיק עושה זאת למשונה ולכן יש לו דין של קרן.

או שהגדרתו הוא מצד דכוונתו להזיק ואין זה משנה אם זה כאורחיה או לאו כאורחיה אלא מצד דכוונתו להזיק (כהגדרת הגמ').

וכן לגבי שן, אם החיוב דשן ורגל מצד שזה כאורחיה, ורק דשן ורגל שיש הנאה להזיקה והזיקים מצוי הוא היכי תמצוי להזיקא דאורחיה, או דילמא דההגדרה והחיוב על שן ורגל הוא מה שיש הנאה להזיקה דשן והזיקה דרגל הוא כאורחיה.

התוס' ס"ל - שהגדרת קרן או רגל היא: אם זה משונה או אורחיה, והנפק"מ היא בנחש דאפי' שכוונתו להזיק, מ"מ כיון דאורחיה, לא הוי קרן אלא רגל.

והר"ש בשיטמ"ק ס"ל דאין החיוב דקרן אלא מצד זה דכוונתו להזיק, וכן החיוב דשן מצד דיש הנאה להזיקה, והחיוב דרגל מצד זה דהזיקה מצוי. והנפק"מ היא כנ"ל בנחש שכוונתו להזיק הוי מזיק דקרן.

והנה רש"י ס"ל כהר"ש בשיטמ"ק בגדרי קרן שן ורגל.

לעיל כתב רש"י (ב, ב): "נגיפה - שדחפה בגופה והזיקה בכוונה. רביצה - שראתה כלים בדרך והלכה ורביצה עליהן כדי לשברן. בעיטה - שבעטה ברגליה ושברה את הכלים ואהכי הוו תולדה דקרן דכוונתן להזיק, כי קרן ואין הנאה להזיקן, כי קרן ואין הזיקו מצוי תדיר, והלכך הוו כי קרן דכל אימת דלא הועדה בב"ד ג' פעמים בכך אינה משלמת נזק שלם".

ולפ"ז מובן בפשטות מדברי רש"י דס"ל דאין החיוב מצד זה שקרן אין הזיקו מצוי, אלא מצד זה שכוונתו להזיק.

וכך ס"ל גם במזיק דשן ורגל שאין החיוב מחמת הענין דהזיקו מצוי, אלא החיוב מצד זה שיש הנאה להזיקו.

וכעת ניתן לבאר מחלוקת ג' השיטות הנ"ל:

לפי ר"ח - ישנו חיוב דשן גם כאשר אין הנאה מהנזק עצמו.

ואילו לפי רש"י והתוס' שאנץ - חיוב הנזק רק כשיש הנאה מהנזק עצמו.

אלא שלפי רש"י - החיוב הוא גם במשונה.

ולפי התוס' שאנץ - רק היכן שזה כדרכו - כאורחיה.

ועפ"י הנ"ל נבין את החילוק:

לר"ח: החיוב בשן אינו מצד ההנאה מהנזק. אלא כיון שישנה הנאה ע"כ זה יותר

מצוי. ולכן חייב נ"ש כיון שהיה צריך לשמור על נזק שכיח. אבל החיוב לא מצד הנאה מהנזק עצמו, אלא מצד זה שהנאה היא דבר תדיר. וה"נ גבי טינפה פירות להנאתה, אע"פ שאין לה הנאה מהפירות עצמם בפועל נהנתה וע"ז משלם נזק שלם על דבר תדיר.

ולפי רש"י: החיוב מצד הנאת הנזק עצמו. ולכן ס"ל במקרה של טינפה פירות להנאתה שזה לא תולדה דשן אלא תולדה דרגל. אא"כ נהנתה מהפירות עצמם כגון שנתגלגלה עליהם כדרך סוסים וחמורים אז אמרינן שזה מזיק דשן.

וכן סובר התוס' שאנץ. אך מחדד שכל זמן שהנזק לא משונה הוי שן, אבל אם משונה הוא הוי תולדה דקרן.

אבל לא כך סובר רש"י אלא תולדה דקרן רק מתי דכוונתו להזיק. ולא דווקא מצד זה שמשונה כגון נתגלגלה כדרך סוסים וחמורים לכאורה ג"כ משונה ואעפ"כ לרש"י הוי מזיק דשן כיון שיש הנאה להזיקה.

בענין 'קחו מקחכם לשם שמים'

הת' שמואל שי' בן יעקב
שליח בישיבה

איתא בתענית¹ "אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן (בבגדי לבן) . . יוצאות וחולות (רוקדות) בכרמים . .". ומפרשת הברייתא² "מי שאין לו אישה נפנה (הולך) לשם . .". ומביאה הגמרא ברייתא נוספת המספרת כיצד היו בנות ירושלים משכנעות את בני ירושלים לקחתן: "יפיפות שבהן מה היו אומרות - תנו עיניכם ליופי - שאין האישה אלא ליופי, מיוחסות שבהן מה היו אומרות - תנו עיניכם למשפחה - לפי שאין האישה אלא לבנים, ("אם בניך יהיו מיוחסין הכל קופצין עליהם בין זכרים בין נקבות" - רש"י). מכוערות שבהם מה היו אומרות - קחו מקחכם לשום שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים ("מלבושים נאים" - רש"י)".

וידועה הקושיא³ מדוע המכוערות מבקשות "שתעטרונו בזהובים" וכי לא די בזה שהן מכוערות, יש להן דרישות. ומתרצים זאת ע"פ מה שנאמר בנדרים⁴ "מעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה (שלא יהנה ממנה והכוונה שלא יתחתן איתה) והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה אמר לו ר' ישמעאל: בני, מזו נדרת, אמר לו לאו והתירה ר' ישמעאל. באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן" והביאה הגמרא ברייתא המספרת "שן תותבת הייתה לה ועשה לה רבי ישמעאל שן של זהב משלו" (מכספו).

ומזה נראה שבנות ישראל ביסודן נאות ויפות אלא שהעניות מנוולתן. ולכן הן מבקשות ובלבד שתעטרונו בזהובים ותכשיטים בשביל שיתייפו ויתגלה נויים העצמי.

(1) כ"ו ע"ב.

(2) ל"א ע"א.

(3) עץ יוסף על עין יעקב ועוד.

(4) ס"ו ע"א.

והנה מסתבר לומר שהעשירים לקחו לעצמם היפיפיות והמיוחסות ולעניים לא נשארו אלא המכוערות (שגם כן היו עניות . . ומוכח מזה שהיו צריכות לבקש ובלבד שתעטרנו בזהובים . .)

וקשה, מנין לו לבן ישראל עני להתחייב לעטרה בזהובים, אם כרגע אין לו, מנין שיהיה לו בעתיד.

[יתכן לומר שבקשת האישה לעטרה בזהובים הינה בגדר תנאי בקידושין "דאין האישה מתקדשת אלא לדעתה"⁵]

ולכאורה אפשר לתרץ את הקושי כיצד יכול בן ישראל עני להתחייב לעטרה בזהובים ובתכשיטים על פי המובא בתנא דבי אליהו זוטא⁶ " . . הנושא אישה לשם שמים, עליו הכתוב אומר⁷ "ברוך אתה בבואך, ברוך אתה בצאתך. ברוך אתה בעיר, ברוך אתה בשדה", ולא עוד אלא שמוציאין ממנו בנים זכרים שמרבין תורה ומצות בישראל, ומושיעין את ישראל בעת צרתם" - הרי מפורש שהנושא אישה לשם שמים זוכה לברכה מיוחדת לעשירות.

ויש לחדד העניין ע"פ דברי הגמרא בב"מ⁸ "אמר רבי חלבו, לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר⁹ "ולאברם הטיב בעבורה", (כל העשירות של אברהם אבינו באה בזכות שרה אמנו) וממשיכה הגמרא: והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשיכו כי היכי דתתערתו [=וזה שאמר רבא לבני העיר מחוזא: כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו] ובוודאי כשלוקחה לשם שמים יהיה זהיר בכבודה כראוי ויזכה לעשירות ויוכל לעטרה בזהובים ותכשיטים ויתגלה נוי העצמי.

ושם בתנא דבי אליהו זוטא¹⁰ מובא: " . . שהנושא אישה לשם שמים שהוין לו בנים שהם מושיעין את ישראל בעת צרה, צא ולמד מעמרם שנשא אישה לשם שמים, ויצאו ממנו משה ואהרן . . והיו מרבים תורה ומצוות בישראל. צא ולמד מבוועז בן שלמון שנשא אישה לשם שמים ויצא ממנו דוד ושלמה בנו . . והיו

(5) ב"י אה"ע הל' קידושין ס' כ"ו.

(6) פט"ז.

(7) דברים כ"ח, ו, ג.

(8) נ"ט ע"א.

(9) בראשית י"ב, ט"ז.

(10) פ"ג.

מרבין תורה ומצוות בישראל ועליהן ועל כיוצא בהם ועל הדומין להן ועל העושה כמעשיהן הכתוב אומר¹¹: "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאום ה' כן יעמוד זרעכם ושמכם".

נמצא בזה דבר נפלא: הלוקח אישה לשם שמים יזכה לעשירות ולברכה כפולה כי יכבדה כראוי, וכשיתעשר יעטרה בתכשיטים ויתגלה יופייה העצמי ולא עוד אלא שיזכה לבנים המרבים תורה ומצוות ומושיעין את ישראל בעת צרתם, ובודאי כולם ירצו להתחתן עם בניו ובנותיו.

ואולי יש לחלק שלוש דרגות בנישואין, הבחינה התחתונה היא "תנו עיניכם ליופי", שבזה ניכר הנאת ומציאות הבעל, הבחינה האמצעית היא "תנו עיניכם למשפחה", שבזה ניכר אחריות הבעל לילדיו שיהיו מיוחסים ומחמת זה יקפצו הכל להתחתן איתם (רש"י) אך עדין אינו מתחתן לשם שמים והבחינה העליונה היא "קחו מקחכם לשם שמים" דבזה ניכר ביטול הבעל לאלוקות ולקיום רצון השם ללא הכנסת מציאותו וחשבונותיו וכאשר מתנהג כן אזי זוכה לעשירות ולעטרה בזהובים ותכשיטים ובכך לגלות יופייה ונויה העצמיים ולא זו בלבד אלא זוכה גם שהכל יקפצו על בניו ובנותיו מחמת ייחוסם העצמי.

דיוק בלשון מציק ורשע

הת' שניאור זלמן שיחי' גלס
תלמיד בישיבה

איתא במסכתין¹ "מעשה בשפחתו של מציק אחד ברימון שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא . . ." - במקום ששמו רימון, קרה שאשת מציק זרקה נפל לבור והיו צריכים לעניין טומאה לדעת אם הוא זכר או נקבה, והמציק שלח את הכהן לבדוק ולומר מה יש בבור, וכשהכהן הציץ הוא לכאן נטמא, וטיהרו חכמים. ע"ש.

רש"י כותב שהמציק היה 'אדם אלים', והתוספות אומר שמדובר היה בכהן שהיה שוטה, כיוון שאסור לו להיטמא.

החתם סופר אומר שמדובר בכהן רגיל (שאינו שוטה) אלא שהיה שם ענין של ספק ספיקא (ועוד ראיות שאכ"מ). וכן הובא בלשון ראשון ברש"י נדה (טו, ב): "כהן חכם היה, ומורה הוראות ומתכוין להורות לה ימי טומאה וטהרה", וצריכים לומר שמדובר במקרה שהמציק שלח את הכהן - ולא הכהן הלך על דעת עצמו.

ומקשין ע"ז: לכאן מה אכפת לו למציק שיש טומאה והרי מדובר באדם אלים? ע"כ כתב המפרש בשם ה'עבודת עבודה' את המובא במסכת יומא (כג, ב), שטומאה קשה לאדם יותר משפיכות דמים.

לאידך גיסא בסוגיא נוספת בפסחים (יו"ד, ב) הגמ' מביאה מקרה שקרדום שאדם הניח בזווית אחת, ואחר זמן מצאהו בזווית שניה, הבית טמא שמא נכנס אדם טמא וטימא את הקרדום. והכסף משנה² לומד שמדובר באדם רשע שפחות מעם הארץ. כי לא בא בכדי להלוות ע"מ להחזיר אלא נכנס לבית ללא רשות - והרי הוא גזלן, וכ"ש מעם הארץ לענין טומאה.

(1) ט, א.

(2) רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב, פ"ב.

ולכאו' זהו בסתירה להאמור לעיל בשם 'עבודת הקודש' שטומאה קשה לאדם יותר משפיכות דמים?

ונראה לפענ"ד להעמיד שיש חילוק בין מציק לרשע: מציק - חושש מטומאה. רשע - גרוע ממציק, ואינו חושש אף לענין טומאה.

(כן אפשר לדייק מלשון הגמ' ביומא שם, שכתוב 'אדם' ואינה מפרטת באיזה סוג אדם מדובר).

הבדלים בדעת רש"י (גליון)

הנ"ל

בקובץ הערות התמימים ואנ"ש דישיבת חח"ל צפת גיליון קמה הקשה הת' מ.מ.ה:

איתא במסכתין (ד,א): "בעו מיני" מרב נחמן בר יצחק המשכיר בית לחברו בארבעה עשר, על מי לבדוק על המשכיר לבדוק – דחמירא דידי' הוא, או דילמא על השוכר לבדוק – דאיסורא ברשותי קאי – תא שמע: המשכיר בית לחברו על השוכר לעשות לו מזוזה. התם, אמר רב משרשיא: מזוזה חובת הדר היא הכא מאי אמר להו רב נחמן בר יצחק תנינא המשכיר בית לחברו אם עד שלא מסר לו מפתחות חל ארבעה עשר – על המשכיר לבדוק, ואם משמסר לו מפתחות חל ארבעה עשר על השוכר לבדוק".

ביאור הדברים: הגמ' דנה באדם המשכיר בית לחבירו ב"ד בניסן, על מי מוטלת חובת בדיקת חמץ, ומנסה הגמ' לפשוט מהדין במזוזה ששם רואים שעל השוכר לעשות לו מזוזה, ודוחה הגמ', שאי אפשר לדמות מזוזה לסוגייתנו, מפני שהטעם שבמזוזה חייב השוכר לבדוק הוא כי מזוזה חובת הדר היא (ופשיטת דתלוי במסירת המפתח: אם נמסר קודם י"ד – על השוכר לבדוק; ואם נמסר לאחר כניסת י"ד – על המשכיר לבדוק, עיי"ש).

ובביאור הענין שמזוזה היא חובת הדר פירש רש"י (ד"ה חובת הדר) וז"ל: "לפי שהיא משמרתו, וכתוב בתך – ביאתך נכנס ויוצא בה, אבל הכא – בדיקת חמץ דרבנן, דאם משום כל יראה וכל ימצא – הא אמר לקמן דסגי לי' בביטול בעלמא, אי מסיח דעתי מיני' ומשווי לי' כעפרא, ואמר כל חמירא דביתא הדין כו', ורבנן הוא דאצרוך בדיקה, והשתא, כי האי גוונא, מבעיא לן טורח זה על מי מוטל".

כלומר, שהיות והמזוזה ענינה לשמור על הדר בדירה, וכן כתוב בפסוק "על מזוזות ביתך" – הבית שלך, שאתה נכנס ויוצא בו, לכן החיוב מוטל על השוכר; אמנם בבדיקת חמץ שהיא דין דרבנן (היות ומעיקר הדין מספיק שיבטל בלבד), יש

לדון על מי מוטל טורח הבדיקה (שאינו חיוב כלל מדאורייתא).

ולכאורה צריך להבין:

א. בכדי להוכיח שבדיקת חמץ היא חיוב דרבנן, מספיק רק להביא את דברי הגמ' ש"בביטול בעלמא סגיי", ומדוע מאריך רש"י "ואמר כל חמיעא דבביתא הדין כו"?

ב. רש"י מציין לגמרא להלן (ו, ב): "אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל" (וטעמא מסיק שם בגמ' "שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתו עילויה ע"ש). ופירש"י שם (ד"ה הבודק): בלבו' סמוך לבדיקה מיד ואומר כל חמיעא דאיכא בביתא הדין ליבטיל.

וצריך להבין:

(א) מגמ' זו משמע, שמדין תורה מספיק שיבטל בלבו, והביטול בדיבור הוא רק דרבנן, ועפ"י קשה עוד יותר מדוע מוסיף רש"י כאן (בדף ד'): "ואומר כל חמיעא וכו'", בה בשעה שרוצה להוכיח שביטול מועיל מדין תורה (ולא מדרבנן)?

(ב) מהו מקורו של רש"י לכך שכשמבטל צריך להוציא ולבטא בשפתיו ג"כ, והרי לכאור' פשוט בגמ' שמספיק לבטל (ומפשטות הלשון נראה שמספיק בלב)?

ע"כ מקובץ הערות הנ"ל.

* * *

ואינם מובנים שאלותיו:

על שאלה א. אין פה כלל שקו"ט, האם דאורייתא או דרבנן והרי מסביר הרבינו דוד' שאין כאן כלל 'בל יראה ובל ימצא' כי מטעם שהחמץ לא של השוכר, והמשכיר - זה לא ברשותו, מה משנה אם יש או אין 'בל יראה ובל ימצא' ומכיון וזה כל יסוד המחלוקת דרש"י ותוס' בדף ב', לרש"י יכול להיות דאורייתא רק שיש את 'בל יראה ובל ימצא'.

בסגנון אחר: לפי רש"י בדיקת חמץ מדאורייתא מכיון שאם לא יבדוק יתחייב ב'בל יראה ובל ימצא', ואם אין בכלל אפשרות של ביב"י (כפי שמסביר הרבינו דוד'), מה פשר השאלה בגליון "שרש"י בא להוכיח שחיוב בדיקת חמץ זה דרבנן"

והרי לא שייך פה שהבדיקה תהיה דאורייתא.

ותו על שאלה ב. אם אנו יוצאים מנקודת הנחה שזה דרבנן אזי לרבנן (ואף לדאורייתא) יצטרך להוציא בפה כמו שפירש רש"י (ו, ב). ועוד בברכות (כ, ב): שם דן גבי הרהור האם יוצא ע"י הרהור או שמחייב שיצא בפה [וכך גם נפסק להלכה].
א"כ מדוע נקרא הרהור?

כי לא השמיע לאוזנו וא"כ מהי שאלת הנ"ל מדוע צריך ומאיפה יודעים שיוציא בפה ובפרט שכאן זה דרבנן.

א"כ חייבים להעמיד כדעת הר"ן (ב, ב) במקום שמסביר ומחלק את מחלוקת רש"י ותוס' שם: אם עשה הביטול (לא משנה איזה סוג ביטול), אז הבדיקה היא דרבנן אך אם לא עשה ביטול - הבדיקה דאורייתא.

אך מניין לנו שביטלו? והאם חיוב הביטול על שניהם?

ע"כ צריך לומר כדעת הרבנינו דוד' שבאמת לא היה צריך בדיקה - והבדיקה היא רק מדרבנן.

סוגיית בני בתירה

הרב אליהו אלחנן שי' קאפעל
ר"מ בישיבה

א

איתא במסכתין¹: "ההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים, אמר כתיב: "כל בן נכר לא יאכל בו" "כל ערל לא יאכל בו" ואנא קאכילנא משופרי שופרי, אמר ליה רבי יהודה בן בתירא: מי קא ספו לך מאליה? אמר ליה, לא. כי סלקת להתם אימא להו ספו לי מאליה, כי סליק אמר להו מאליה ספו לי, אמרו ליה אליה לגבוה סלקא. . מאן אמר לך הכי? אמר להו: רבי יהודה בן בתירא, אמרו, מאי האי דקמן, בדקו קמיה ואשכחוהו דארמאה הוא וקטלוהו. שלחו ליה לריב"ב שלום לך ריב"ב דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים".

- מספרת הגמ' שבא ארמי לרבי יהודה בן בתירה וסיפר לו שאכל מקרבן פסח, ולגלג עליו שהרי כתוב וכל ערל לא יאכל בו והוא אכל, הערים עליו רבי יהודה בן בתירה - והרי לא הביאו לך אליה, בשנה הבאה הגיע הארמי וביקש מאליה, אמרו הכהנים האליה היא כליל לא אוכלים אותה, ושאלו אותו מי הוא זה שאמר לך לאכול אליה - אמר להם - רבי יהודה בן בתירה, בדקו וגילו שהוא ארמי והרגו אותו, ושלחו לאמור לרבי יהודה בן בתירה 'אתה יושב בנציבין ומצודתך פרושה בירושלים'.

מסופר שבני בתירה היו נשיאי הסנהדרין, ואז - בזמן שביהמ"ק היה קיים היו מעברים את החודש והשנה ע"פ עדים. ותמיד נשיאי הסנהדרין ניסו לדחות את ערב פסח שלא יצא בש"ק והצליחו לדחות זאת כמאה וחמישים שנה ובזמן זה נשכחו הרבה הלכות (ובתקופה זו עדיין לא כתבו את התושב"ע).

[הגמ' בירושלמי מספרת באריכות איך בני בתירה שאלו שאלות את הלל הבבלי (שהיה ביחד עם שמאי בתקופת הזוגות - שמו הגיע מכך שלאחר שלמד בארה"ק אצל שמעיה ואבטליון נסע לבבל ללמוד תורה)].

בהמשך המס'² מובא שאחת השאלות ששאלוהו: אם קיימת מציאות שיש

(1) ג, ב.

(2) ס, א.

להקריב קרבן פסח ולשחטו בשבת קודש - וענה להם שישנם עוד הרבה קרבנות שקרבין בש"ק. לדוגמא: תמידין ומוספין של ימים טובים וראשי חודשים.

[הירושלמי³ מספר שרבי יהודה הנשיא שהיה עניו גדול ואמר "כל מה שיאמר לי אדם אעשה, חוץ ממה שעשו זקני בתירה להלל שהורידו עצמם מהנשיאות ומינו את הלל במקומם"].

ב

לכאורה יש לתמוה, מה היה הספק של בני בתירה הרי זה פסוקים מפורשים, והרי מאה וחמישים שנה קודם לכן הרי היו מקריבים קרבן פסח בער"פ שחל בש"ק? יש לבאר בדא"פ, ובהקדים:

הגמרא במס' סנהדרין אומרת⁴: מתים שהחיה יחזקאל הנביא מי הם ומה היה גורלם - אחת הדעות, שאלו בני אפרים שיצאו ממצרים לפני זמן הגאולה ונהרגו ע"י הפלישתים, לפי רבי יוסי הגלילי הם עלו לארץ ישראל, נשאו נשים והולידו ילדים. ורבי יהודה בן בתירה אמר ואני מילדיהם, והנה תפילין שהניח לי אבי אבא.

וזה היה ספיקם של ב"ב: היות והם מבני אפרים שלא נכנסו לא"י ולא היו בגורל שחילק יהושע את א"י לשבטים, והספק שלהם היה מכיוון שהם לא בעלי חלק ונחלה בא"י, אולי בפסח שחל בחול הם יכולים לשחוט בער"פ, אולם בער"פ שחל בש"ק יכול להיות שמי שאין לו חלק בא"י אסור בשחיטת קרבן פסח ואכילתו. היות ויש קשר בין הקרבת הפסח לנחלה בארץ, שכתוב "לא יחמוד איש את ארצך" בענין קרבן פסח.

ולכן מצינו שתמיד סיים הלל שיודע את תורתו בזכות זה ששימש את שמעיה ואבטליון.

ולכאורה א"מ מדוע הלל הדגיש את העניין ששימש את שמעיה ואבטליון:

אלא מפני שהיו גרים ואף להם לא היה חלק ונחלה בא"י, וזה מה שהלל התכוון לרמוז, והורה שאין קשר בין חלק ונחלה בא"י להקרבת קרבן פסח בער"פ שחל בשבת.

(3) כלאים, פ"ט, מ"ב.

(4) צב, ב.

שער

חסידות

-- פעולות מוחין במידות
-- נשמה שייכת לעצמות או לגילויים
-- האם כל ישראל שייכים למס"נ
-- שאדם אוכל מאכל ומעלה אותו לקדושה,
האם נשאר רושם באדם?
-- ג' קליפות הטמאות

פעולת המוחין במידות

הת' מנחם מענדל שי' אדלער
תלמיד בישיבה

במאמר ד"ה להבין ענין טענת המרגלים תשט"ו¹ מסביר כ"ק אד"ש מה"מ את החילוק בין המוחין למידות, שבמוחין יש שינויים, כיון שהשכל בא בהתחלקות והוא מציאות, משא"כ בהמידות אין שינויים (היינו שהשינוי הוא רק בציר המידה ולא במהותה), כיון שהם התגלות ההשרשה פשוטה שבעצם הנפש.

ושואל כ"ק אד"ש מה"מ איך אפשר שהמוחין יפעלו במידות.

וממשיך שזה שיש בכוחו של השכל לפעול במידות הוא מכיון שהמידות נשמעות להוראות השכל, ואז השכל פועל הגדלה במידות (הגדלה ממהות למהות).

אבל כ"ז אין הוא בהמידות כמו שהם בתוקפם אלא לאחר שנחלשו (שאז השכל יוכל להתלבש בהם), שזה נפעל מצד בחינת החכמה הפועלת בהם ביטול.

ומבאר שבאמת כשהמדות בתוקפן לא שייך ענין כזה שהמוחין יפעלו במידות, ומה שמצינו שהמוחין משפיעים בהמידות – זה לא בשעה שהם בגדלם ותוקפם (כמו שהם תמיד) אלא לאחר שנחלשו.

ובפרטיות יותר הביטול נעשה ע"י אוא"ס השורה בבחי' החכמה, עיי"ש.

ונשאלת השאלה איך למעשה אפשר לפעול את הביטול הנ"ל במידות – דהרי תמיד ישנו חכמה שבנפש ובכ"ז הרי המדות בתוקפן ומה יפעול שיתבטלו המדות מצד בחי' החכמה שבנפש.

ואוי"ל דכמו שמצינו בסיפור המרגלים בפש"מ – כשחזרו וסיפרו כל מה שראו בארץ, שאי אפשר לכוּבשה וכו' כתיב "ויהס כלב את העם אל משה" ומבאר בזה בהמשך תער"ב ח"א ד"ה זה (שכנראה מיוסד מאמר כ"ק אד"ש מה"מ הנ"ל עליו), שבהשתקה הזו פעל הביטול אל בחי' משה - "טענת המרגלים הייתה על

(1) ספה"מ פרשיות במדבר א' ע' רח.

תוקף המידות "אפס כי עז העם" "כי חזק הוא ממנו" שזה ענין תוקף המידות דתוהו ואז "ויהס כלב אל משה" ויהס מלשון השתקה וביטול וכלב בגימט' ב"ן שזה חלישות וביטול המידות". עיי"ש.

וי"ל בעבודה בפועל – שכאשר ישנה הוראה מנשיא הדור לפעול בעניין מסויים צ"ל דבר ראשון הביטול הכללי למשה לדעת שזה אפשרי [וי"ל עד"ז גם כשאד"ש מה"מ מכריז על מצב בעולם שזה זמן הגאולה וכו' – דבר ראשון צ"ל שכך הוא העניין בפשטות בביטול מוחלט, ואחרי זה ע"י התבוננות ופקיחת העניים יוכלו לפעול שיורגש גם במדות].

וביטול כללי זה הוא הפועל החלשת המדות, ואזי מתאפשר סדר העבודה שהמוחין יפעלו על המדות כיון שנפעל בהם בהתלבשות.

נשמה שייכת לעצמות או לגילויים

הת' שניאור זלמן שי' בודהנה
תלמיד בישיבה

במאמר ד"ה "כל ישראל יש להם גו" תשל"ג¹ מסביר כ"ק אד"ש מה"מ את מאמר המשנה² "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" פירוש עולם הבא במשנה זו הוא עולם התחיה נשמות בגופים.

משא"כ ג"ע, אין כל אחד זוכה לזה וישנם תנאים לעלות לג"ע, אפילו לג"ע התחתון.

וא"כ - שואל כ"ק אד"ש מה"מ - איך זה שלעולם התחיה שהוא נעלה הרבה יותר מג"ע יקומו כל ישראל ולג"ע שהוא דרגא פחות נעלית ישנם כמה תנאים?

ונקודת הביאור בזה, יובן ע"פ החילוק בין תורה למצוות, התורה היא רוחנית יותר, למעלה מזמן ומקום ושייכת בעיקר להנשמה, לעומת המצוות הם גשמיות יותר ומוגבלות בזמן ומקום ושייכות בעיקר להגוף.

בלימוד התורה יש חילוקי מדרגות ד'יושבי אהל' חייבים ב'והגית בו יומם ולילה כפשוטו, ו'בעלי עסק' יוצאים י"ח בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, משא"כ קיום המצוות הוא בכל ישראל בשווה ואפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון וזאת מפני שקיום המצוות שייך להגוף שבו בחירת העצמות והוא בכל ישראל בשווה, משא"כ לימוד התורה שייך לנשמה - עניין הגילויים - ובזה יש התחלקות, וכך בנוגע לשכרם, השכר על לימוד התורה הוא ג"ע ולכן יש בו חילוקי מדרגות, והשכר על קיום מצוות הוא עולם התחיה ולכן אין בו התחלקות והוא לכל ישראל.

ושם בהערה 33 שואל כ"ק אד"ש מה"מ וז"ל: "ואף שגם שורש הנשמה הוא בהעצמות - יש לומר, דכיון שאהבת הקב"ה לישראל היא כמו אהבה טבעית (כנ"ל בפנים), לכן, לגבי הענין דבחירת העצמות בהגוף, הוא דוגמת ענין הגילויים.

(1) ספה"מ מלוקט ד' עמ' קעז ואילך.

(2) סנהדרין צ, א.

ועצ"ע" עכ"ל. – לכאורה אף שורש הנשמה הוא בהעצמות ואיך מוסבר בהמאמר שהנשמה היא גילויים? ומסביר שיש ב' סוגי אהבה "אהבה טבעית" כאהבת בן לאב, שבאהבה זו יש תפיסת מקום לנאהב, ויש "אהבה עצמותית" שהקב"ה בחר בישראל, סתם ללא סיבה בבחירה חפשית – שזה בחירה שמגיעה מהעצמות, ואהבה הטבעית לגבי האהבה העצמותית היא גילויים.

ועצ"ע - כי הרי סוף סוף שורש הנשמה הוא מהעצמות ואיך אפשר לומר שנשמה זה גילויים?

ונראה לכאור בדרך אפשר - יש חילוק בנשמה כפי שהיא בשרשה שאז שייכת להעצמות לבין איך שנתלבשה בגוף, שאז שייכת לעניין הגילויים והרי לימוד התורה וקיום המצוות נעשה דווקא באופן של נשמה בגוף שאז הנשמה שייכת לעניין הגילויים.

וחילוק זה מפורש בלקו"ש חכ"ג שיחה לפ' מטו"מ, הערה 61 וז"ל:

"ואע"פ שמבואר בכ"מ ענין הבחירה בנש"י, דשורש האמיתי דנש"י הוא בהעצמות שהם בנים למקום... הרי פשיטא שענין הבחירה בישראל פירושו בבנ"י כמו שהם נשמות בגופים, אלא שב' פרטים בבחירה: שורש ענין הבחירה – כמו שהוא בעצמותו דשם אני הוא ולא אחר, דשם אין לאחר מקום כלל הוא בנשמות שהם בנים למקום - עצם האב... אבל בבחינת הנשמה כפי שנעשה בחינת מציאות ובפרט כפי שירדה למטה, אין ניכר בה עניין הבחירה שבעצמותו כ"א בחינת גילויים. ."

[וראה עוד בארוכה עניין עבודת הנשמה בגוף, במאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש וגו' תשכ"ח³ סעי' וא"ו ואילך].

האם כל ישראל שייכים למס"נ

הרב יוסף יצחק שי' בקשי
משפיע בישיבה

בתניא (פי"ח ופי"ט) מסביר אדה"ז את כח המסירות נפש שיש בכל אחד מבני ישראל, ואפילו אצל קל שבקלים מצד נשמתו של כל יהודי, ובלשונו: "ולכן אפי' קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד".

כ"ק אד"ש מה"מ מבאר את זה שמוצאים לפעמים מיעוט אצל בני שאינם מסרו את נפשם ובפועל עבדו עבודה זרה, גם הם אינם כופרים בה' ממש אלא עושים זאת כלפי חוץ בלבד וכמ"ש בפרק י"ט "בלי אמונה בלב כלל", ובזה מובא דיוק לשונו של אדה"ז בפרק י"ח "מוסרים נפשם. . על הרוב".

ומה שמצינו שהיו יהודים שהמירו דתם בלי שום כפיה - אלא מעצמם, כיון שסו"ס יש בחירה לכל אחד ויכול לעשות היפך טבעו, כאדם שנולד עם טבע מסויים ויכול לפעול נגד טבעו, כך גם בעניינינו טבעם הוא למסור נפשם על קדושת ה' ובפועל מצד כח הבחירה שלהם עשו בפועל ההיפך. ע"כ.

ולכאורה יש להאיר, שביאור זה מתאים עם לשון אדה"ז בפרק כ"ה, שהרי בפרק כ"ה לשון אדה"ז "ואעפ"כ כל איש ישראל מוכן ומזומן למסור נפשו על קדושת ה' שלא להשתחוות לע"ז אפי' לפי שעה ולעשות תשובה אח"כ והיינו מפני אור ה' המלובש בנפשם כנ"ל", בשונה מהלשון בפרק י"ח שכתב שם: "מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב".

דבהשקפה ראשונה נראה שב' לשונות אלו לא עולות בקנה אחד, כיון שמפרק כ"ה משמע שמסירות נפש זו קיימת אצל כל יהודי, ומהלשון בפי"ח משמע שזה רק רוב בני".

ומביאור הנ"ל מתאים הלשונות, שבפי"ח כאשר הוא מדבר על מסירות נפש

בפועל כותב הלשון "מוסרים..." "על הרוב", כיוון שגם הוא מדבר על הפעולה וכותב בלשון הווה "מוסרים" משא"כ בפכ"ה שמזכיר את הענין אומר הלשון "כל איש ישראל מוכן ומזומן למסור נפשו", כיוון שבפרק כ"ה מדבר על הענין שיש בכח בכל יהודי לכן כותב "כל איש ישראל מוכן ומזומן...", שזה ישנו בכל אחד.

ולא באתי אלא להאיר.

כשאדם אוכל מאכל ומעלה אותו לקדושה, האם נשאר רושם באדם?

הת' שניאור זלמן שיחי' גלס
תלמיד בישיבה

מוסבר בלקוטי תורה פ' תזריע¹ שבשבת לא שייך שאוכל ירד לג' קליפות הטמאות - כי ביום חול אדם אוכל מאכל ומברך לפני ואחרי ובכח זה מתפלל ולומד אזי המאכל עולה עימו באהבת ה' וכל זה בגלל שהמאכל שרשו בניצוצות שנפלו בשבירת הכלים וצריך לעלותם מבי"ע לאצילות, כי אצילות הוא עולם התיקון שכבר נתקן שלא ע"י האדם אבל בי"ע תיקונו הוא ע"י האדם וזוהי עבודת האדם ביום חול.

אבל בשבת "אין ענין בירור ותיקון כלל" ואכילה היא רק מלמעלה למטה שע"י אכילת סעודות שבת נמשך מ"ד במ"ן משא"כ ביום חול ההמשכה היא ממ"ן למ"ד ולכן צריך את עבודת האדם שיעלה את המאכל לקדושה. ולכן אין עניין הבירור בשבת.

אבל לאידך גיסא כ"ק אד"ש מה"מ בלקו"ש חלק יו"ד² מביא את הסיפור וז"ל: "וכהמעשה הידוע אשר פעם הראה הבעש"ט נ"ע לתלמידיו שור מלובש בגדי שבת ויושב אצל שולחן, כי היה צדיק אחד שאכל בשר לקיים מצות שבת, ומפני תוקף רצונו לקיים את המצוה באכילת בשר נעשה עצמו כן".

ולכאורה איך מסתדר סיפור זה דהבעש"ט עם הסברו של אדה"ז בלקו"ת הנ"ל, והרי לכאורה יש תוצאה שלילית מאכילה בשבת ואפילו שהיה זה כדי לקיים מצוה הייתה תוצאה שלילית באוכל?

ע"כ מסביר כ"ק אד"ש מה"מ שיש ב' אופנים בקיום מצוות:

אופן א': שאף שכל עשיותיו הן בעצמן קדושה נרגש בעשייתן גם דבר גשמי,

(1) דף כ' ע"ב.

(2) ע' 105 הע' 39.

עד"מ אכילה בשבת שהיא בעצמה מצוה, נרגש הגשמיות בבשר.

ואופן הב': שכל ענייניו הגשמיים בטלים ומתייחדים כ"כ באלוקות עד שכל מציאותם נהפכת לקדושה, ואינה נרגשת מציאותם הגשמית כלל ולא מצד ריבוי האורות אלא מצד הדבר הגשמי עצמו נהיה אצלו קדוש.

ולכן אין זה סותר לדברי אדה"ז בלקוטי תורה כי האוכל עצמו לא יורד ולהפך הוא יכול אפילו לעלות, אבל הגשמיות שבו מרגשת ומגשמת את האדם ומדובר על אופן הב'.

ואולי יש רמז בתניא שבפרק ז' כתוב "נכללת ועולה" לכאורה כשהיא עולה היא נכללת ומדוע הכפילות? אלא מצד זה שיכול להיות עליה שמגשמת.

ג' קליפות הטמאות הטעות ו"שכרה"

הרב פנחס רמי שי' שוורץ
משפיע בישיבה

הקדמה

במהלך לימוד פרק ו' בתניא והכנתו לשיעור בישיבתנו הק' מצאתי הערה של כ"ק אד"ש מה"מ השונה קצת בהתבטאותה מן הרגיל על ג' קליפות הטמאות.

ההערה הייתה: "לעת עתה לא מצאתי בדא"ח ביאור החילוק דג' קליפות הטמאות עצמן בין אחת לחברתה..."

ההערה נלקחה ממכתב של כ"ק אד"ש מה"מ. מעיון בו נבנה המאמר דלהלן.

עיקר העניין מתחיל בהסבר המתומצת מאוד של כ"ק אדה"ז בספר התניא פרק ו' על הג' קליפות.

בפרק ו' עמ' יא ככותב אדה"ז: "המדרגה התחתונה היא שלש קליפו' הטמאות ורעות לגמרי ואין בהם טוב כלל ונקראו במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול וגו'".

זאת אומרת שאדה"ז מציין בקצרה את שמם של ג' הקליפות ואולי רומז על מהותן וההבדלים שביניהן.

ההסבר השגוי בהקריאה והקדושה¹

---

(1) הקריאה והקדושה – רקע:

ירחון 'הקריאה והקדושה' יצא לאור בשנים תש"א - תש"ה בקשר עם מלחמת העולם השניה שהשתוללה אז, ושואת יהודי אירופה שהתרחשה במקביל אליה. מטרתו המוצהרת של הירחון היא "ליצור במה עליה יושמע קולו של כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש (הרבי הריי"צ)", זאת מכיון שבמצב הנוכחי בעולם אין שום קול בטוח ויציב מלבד קולו של הרבי.

הירחון נשא אופי משיחי מובהק, כאשר המסר העיקרי העובר מבין דפיו אשר המוצא היחיד מן המלחמה הינו הגאולה הקרובה. הירחון ראה את עצמו כ"בימה זמנית" בלבד להפצת דברי הרבי באשר "מובן מאליו שבצפותינו לגאולה מיידית איננו בונים כאן עיתון לאורך ימים". אף

הרמ"ז גרינגלאס עורך שאלה על הסבר בנושא ג"ק הטמאות שהופיע בהקריאה והקדושה כ"ק אד"ש מה"מ ענה שאכן נפלה שם טעות בהסבר.

ממכתב שמובא באג"ק ח"א מכתב מ"ה מובאת תשובתו של כ"ק אד"ש מה"מ אשר התפתחה להסבר על ג"ק הטמאות שמם ומהותן.

ההסבר/תרגום השגוי

ב"ה, נמצאים אנו בימות המשיח וזוכים לריבוי פירושים על התניא. מפשט וכלה ברמזים וצפונות.

כל ספר נגיש וכל ביאור מובא וכולל מראה מקומות. לא כל דור זכה לכך.

בגיליון הקוה"ק שיצא ער"ח מר-חשוון ה'תש"ג מובא ביאור שגוי על התניא פרק ו'.

בפרק ו' בתניא מופיעות המילים:

המדורים אשר עסקו בענינים אחרים לכאורה, נשאו בקרבם את בשורת הגאולה הקרובה. הגליון הראשון יצא לאור לקראת חודש תשרי תש"א, והגליון האחרון יצא לקראת חודש אלול תש"ה. צורת העיתון ומדוריו השונים נשארו כמעט ללא שינוי מהגליון הראשון ועד האחרון.

בראש החוברת הראשונה נכתבו המילים: "אונטער דער לייטונג און מיט דער באטהייליגונג פון הרבי מליובאוויטש", היינו שהעיתון יוצא תחת פיקוחו ובהשתתפותו האישית של אדמו"ר הרי"צ. אך מיד בחוברת השני' הדבר שונה, ובמקום זאת נדפס: "מיט דער גוטהייסונג און ברכה פון הרבי מליובאוויטש" - "באישורו ובברכתו" אך לא יותר מכך, וכך נדפס גם בכל שישים החוברות הבאות. עם זאת, הרבי סיפר שאדמו"ר הרי"צ הגיה את העיתון וכתב חלקים ממנו, במיוחד את החלקים הנוגעים לתולדות חב"ד. בהקריאה והקדושה התפרסמו באורח קבע מאמרים, שיחות ואגרות קודש מאדמו"ר הרי"צ, וכמו כן ארבעת ה"קול קורא'ס" המפורסמים. בנוסף לכך התפרסמו מדורים שונים, ביניהם: תרגום התניא ליידיש, פירוש תפלה, מן התנ"ך, פירוש על הפטרות, 'אותיות פורחות', 'תשובות לשאלות', מאמרים שונים, והמדור המפורסם 'שיחת חולין בטרה', המוכר לכולם עקב כך שנכתב (בשונה משאר המדורים) בלשון הקודש.

במכתביו של אדמו"ר הרי"צ ישנם ביטויים רבים במעלתו של העיתון.

התרגום של התניא ליידיש בהקריאה והקדושה

למרות שעצם אמירת התניא ע"י אדמו"ר הוקן הייתה ביידיש הרי שגירסת ההדפסה הייתה בלשון הקודש.

בהקריאה והקדושה התפרסם תרגום התניא ליידיש תחת שם-העט א.י. סגל. התברר למפרע שהעורך שלא היה מחסידי חב"ד, שאב את דבריו מכלי שני ורבו בהם הידיעות המוטעות.

“ונקראו במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול וגו”

הפסוק המלא הוא מיחזקאל א' ד':

וְאָרָא וְהִנֵּה רֹחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְּלַקַּחַת וְנִגְהָ לּוֹ סָבִיב
וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵיִן הַחֲשָׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

הביאור המקובל הוא שג' הקליפות נקראות:

א. רוח סערה.

ב. ענן גדול.

ג. וגו' - הכוונה לאש מתלקחת.

לעומת זאת הביאור על התניא בידיש שמובא בהקוה"ק:

“אין דער מעשה מרכבה פון דעם נביא יחזקאל, רופט ער זיי אן מיט די דריי
נעמען “רוח, סערה, ענן גדול” – ווינד, שטורעם ווינד, אין פינסטערער וואלקען”

המבאר תרגם את התניא “רוח סערה וענן גדול” לג' שמות של הקליפות.

א. ווינד - רוח.

ב. שטורעם ווינד - סערה.

ג. פינסטערער וואלקען - ענן גדול.

שאלת הרב גרינגלאס

אמנם אין לפנינו את השאלה ככתבה אבל לפי תשובת כ"ק אד"ש מה"מ

(2) הרב גרינגלאס - רקע:

רבי מנחם זאב (וואלף) הלוי גרינגלאס (תרע"ז-תשע"א) היה חסיד נלהב מסור ונתון לרבי, שכיח כמשפיע בישיבת תות"ל ובקהילת חב"ד במונטריאל, מעורכי ספר המנהגים, ומקובל בעל שיעור קומה. הרב גרינגלאס נולד בשנת תרע"ז למשפחת חסידי אלכסנדר בפולין. בצעירותו נסע ללמוד בירושלים, וכאשר חזר לפולין, ראה יום אחד את תפילתו המיוחדת של ידידו ר' משה אליהו גרליצקי והחליט שהוא רוצה ללמוד במקום שמלמדים שם כיצד להתפלל ועבר ללמוד בישיבת תומכי תמימים לודז' אצל הרב מנחם מענדל רוזנומוטר.

הרב גרינגלאס, היה אדם שהקרין שמחה על סביבו. פעם קיבל מכתב מאדמו"ר הריי"צ, בו הוא גינה את הליצנות והסביר כיצד ניתן לנצל את השמחה לקדושה. אדמו"ר הריי"צ מאוד קירב

משמע שהשאלה הייתה תמיהה על הפירוש הנ"ל בידידיש שהיה בניגוד לפירוש המקובל עד אז שג' הקליפות הם:

א. רוח סערה.

ב. ענן גדול.

ג. אש מתלקחת שלא הובא בציטוט בתניא ונרמזה ב'וגו'

תשובת כ"ק אד"ש מה"מ:

" . ע"ד שאלתו בהקוה"ק חשון תשג"ה אשר נשמט - (בהעתק שש"ב ספ"ו)

במספר גקה"ט - אש מתלקחת. ור"ל כונת המעתיק אשר גקה"ט הם: רוח - א,

סערה - ב, ענן גדול - ג."

סברה לתרגום השגוי ודחייתו ע"י הרבי

הרבי מביא סברה שלכאורה מצדדת בעד ההסבר המובא בידידיש כנ"ל

" . הנה אף שיש למצוא יסוד לפי רוח סערה שהיא מעין שתיים, עפמ"ש

בעבוה"ק (הובא בלקו"ת פ' קדושים) חלק ס"ת פי"ט - והוא בזח"ג קצו, א - דרוח

סערה היינו זו"נ, משא"כ רוח לחוד או סערה לחוד,"

הסברה היא לפי ספר עבוה"ק ששם הוא מביא שהדרגה שנקראת רוח סערה

היא זו"נ - זכר ונקבה, ואם כן לכאורה רוח היא זכר וסערה היא נוקבא ולכאורה יש

יסוד לסברת התרגום הנ"ל.

את הרב גרינגלאס ובאחד המכתבים אף כינה אותו בתואר "תלמיד". הרב גרינגלאס שמאוד

ייקר את המכתב הזה, ביקש בצוואתו שיניחו לו את המכתב בידו הימנית לאחר הסתלקותו.

כשלמד באטווצק, הגיע פעם אדמו"ר הריי"צ לביקור בישיבה ולפני שעזב, הלכו התלמידים

ללוותו. לפני שיצא ברך אדמו"ר הריי"צ את התלמידים ואמר להם: "זוטרי דאית בכו מחיה

מתים" [=קטנים שבכם מחיים מתים], והרב גרינגלאס הקטן שבחבורה.

במשך שנים שימש כמשפיע במונטריאול ולימד אלפי בחורים. בדרכו המיוחדת חינך בחורים

רבים לתורה ויראת שמיים. אחת מהתבטאויותיו המפורסמות היא: "לעולם לא ירדתי" על

בחור. רק העליתי אותו..."

ידיעתו הרחבה בקבלה הייתה לשם דבר, בעקבות לכך זכה שכ"ק אד"ש מה"מ (בהתוועדות

שמחת בית השואבה תשי"ח) יכנה אותו "מייך מאנטריאלער מקובל", אם-כי הוא עצמו הכחיש

זאת.

אבל כ"ק אד"ש מה"מ דוחה את זה וכותב שהמקור הנ"ל שהובא ע"י הוא אך ורק לחידוד העניין שאכן יש דרגות שנקראות רוח לחוד וסערה לחוד אבל לגוף עצם הפירוש בתניא הרי שזה לא מתאים.

” . אבל זה רק לחודי. ופשוט אשר בהק"ו הוא השמטת הדפוס. וצ"ל רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת“.

שמות שלושת הקליפות הם רוח סערה, ענן גדול ואש מתלקחת. וכ"ק אד"ש מה"מ מביא מקורות נוספים לכך.

” . ועיין בע"ח שמ"ט פ"ג ולקו"ת רד"ה ויקחו אליך פרה המדברים בענינא דספ"ו דסש"ב, ואיתא שם להדיא גם אש. ורבו מלספור המקומות בכלל, אשר אש מתלקחת נמנית במספר הקליפות (ולדוגמא זח"ב קלא, א).“

הצ"ע של כ"ק אד"ש מה"מ על ציטוט התניא ותשובתו

” . איברא אשר לכאורה צ"ע מה שמנה ופי' בסש"ב ר"ס וענן גדול, אבל ואש מתלקחת לא באה אלא ברמז בתיבת "וגו" ובפרט אשר נודע עד כמה דייק אדה"ז בלשונו בספרו סש"ב. ובכל דפוסי התניא שראיתי, לרבות גם אלו שנדפסו בחיי אדה"ז, כתוב כנ"ל“.

הרבי מעלה שלכאורה צ"ע על כך שאדה"ז לא ציטט גם את השם של הקליפה השלישית "אש מתלקחת" ורק רמז ב'וגו', ובמיוחד לאור דיוק הלשון של אדה"ז.

” . ובפשטות אואפ"ל, דאטו כי רוכלא ליזל וליחשוב, ודי ברמיזא“.

התירוץ הפשוט שכ"ק אד"ש מה"מ מביא שאולי אפשר לומר שלכאורה כמו וכל שלא מכריז על כל סחורותיו אלא רק על חלק מהם לכן אדה"ז לא פירט את שם הקליפה השלישית אלא רק ברמיזה בלבד.

והרבי מוסיף ומסביר מדוע אדה"ז לא הסתפק בציטוט קצר יותר והיה יכול לכתוב רק "רוח סערה וגו'" ללא ההמשך.

” . והא דפי' "וענן גדול" ולא כתב "רוח סערה וגו'", הוא מפני דל' הכתוב הוא "רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב". ואי הוי כתב בסש"ב "רו"ס וגו'" הי' מקום לטעות דצפון הוא מגקה"ט.

אבל "וגו" שאחרי "וענן גדול" א"א לספק בכונתו. וגם תיבות "אש מתלקחת" סמוכות לתיבות "וענן גדול".

הסבר הרבי שאם אדה"ז היה כותב רק רוח סערה וגו' היו סוברים ששם הקליפה השניה היא "צפון" וכדו' משא"כ לפי הציטוט הקיים הרי שהמסקנה היא כאמור: רוח סערה, ענן גדול ואש מתלקחת ובמיוחד ש"אש מתלקחת" בסמיכות ל"ענן גדול".

כאן בעצם כ"ק אד"ש מה"מ ענה על שאלת הרב גרינגלאס. אבל מוסיף במכתב עוד כמה הערות בנושא הנ"ל וכדלקמן:

הערה א - ענן ללא ו'

.. - ולולא דמסתפינא הוי אמינא שבסש"ב צ"ל ענן בלא וא"ו, וכל' הכתוב. וכמו שמתחיל ונקראו כו' שלזה מתאים אח"כ "ענן" בלא וא"ו. אבל בכל הדפוסים הוא בוא"ו. . ."

אד"ש מה"מ מוסיף שלולא חששו היה אומר שבתניא הציטוט צריך להיות "ענן גדול" כמו שאכן מופיע ביחזקאל ולא כמו שכתוב בתניא "וענן גדול" אבל בכל הדפוסים זה כך והרבי לא שינה.

הערה ב - כוונת הכתוב בתניא "ונק' במרכבת כו"

.. עוד צריך להבין כונת מש"כ בסש"ב ונק' במרכבת כו', דלכאורה למאי נפ"מ בענינא כאן.

אד"ש מה"מ שואל מה כוונת הכתיבה "ונק' במרכבת כו". אפשר להסתפק בלשון "ונקראו".

.. . ואואפ"ל דבא להורות מהיכן יצאו גקה"ט (וגם ק"נ) כיון שאין בהם טוב כלל (ועי' בזה באורך לקו"ת לג"פ ד"ה להבין ענין הברכות אות ז' ח'). ועי' קאמר ונק' כו' שזהו שרשם למעלה. - ועי' ביאור דאלה מסעי הג' בתחילתו. - ולא אמר זה לעיל ספ"א דשם לא נזכרו גקה"ט אלא דרך אגב.

מתרץ הרבי מה"מ שאולי אפשר לומר שכוונת אדמוה"ז הייתה ללמד מהו מקור גקה"ט וגם ק"נ. למרות היותם סטרא אחרא הרי שמקורם/שורשם בקדושה. וזה שלא צוין מקורם בפ"א כאשר הוזכרו לראשונה הוא היות ששם הוזכרו כבדרך אגב דלא כמו כאן.

החילוק בג' הקליפות בינן לבין עצמן - עפ"י דא"ח

ראשית הרבי כותב בלשון מיוחדת שעד עתה לא מצא בדא"ח ביאור על החילוק בגקה"ט מלבד החילוק הכללי המופיע בלקו"ת פר' אלה מסעי. הרבי מוסיף משלו ביאור ומציינו "ובמושכל ראשון" שחילוקם האחת משניה הוא לפי החלוקה של ג' היסודות: אש, רוח, מים ועפר הכלול בהם. כנראה לפי כוונת השמות שלהם:

רוח סערה: יסוד הרוח – קו הימין, חסד.

ענן גדול: יסוד המים – קו האמצע, תפארת.

אש מתלקחת: יסוד האש – קו השמאל, גבורה.

". ומדי דברי בענין זה באתי להעיר, שלע"ע לא מצאתי בדא"ח ביאור החלוקה דגקה"ט עצמן בין אחת לחברתה, מלבד החלוקה כללי שבבי' דאלה מסעי הנ"ל. ובמושכל ראשון י"ל שהם בג' קווין (ג' יסודות אש רוח וענן דהיינו מים ויסוד העפר נכלל בהם כידוע) קו הימין שבכחות הנפש - מים, השמאל - אש, והאמצעי - רוח".

מקורות נוספים לעיון והסבר החילוק בגקה"ט

". וע"ד המוסר והעבודה מבואר ענינם בר"ח ש' היראה פ"ד . .

בראשית חכמה שם מובא שג' קליפות הטמאות הינם: גאוה, עקשנות וכעס.

". ובפרדס שכ"ה פ"ז פי' - ע"פ הת"ז - שענן אש רוח היינו חד"ר. ובקהלת יעקב בערכם דאש ענן רוח הם בינה זו"ן דקליפה - ע"פ הקדמת ת"ז דרכובין בהם ה'ו'ה' שבשם - ובערך ד' קליפות שהם חג"ת, נה"י, מל' דקליפה וק"נ היא א"ס וכח"ב דקליפה כו'.

וא"כ ע"פ המבואר בד"ה ביום השמע"צ רדע"ת וד"ה לא תלבש שעטנז רע"ח

(ועי' ע"ח שמ"ח פ"ג. מבו"ש ש"ו ח"ב פד"ה), דבקליפה הוא סדר הפוך: מל' ולמטה ממנה ז"א וכו', ולפ"ז אש מתלקחת למטה מרוח וענן, וצ"ע מלקו"ת מסעי הנ"ל. ובע"ח שמ"ט פ"ד משמע דסדרן ממטלמ"ע הוא רוח סערה ענן ואש. ועיג"כ מ"ש ע"ד קליפה הג' שבאגוז (דהיינו אש) בזח"ג רכז סע"א ורע"ב - הובא בפרדס שם פו"ז - ובפע"ח ש' הפורים קרוב לסופו. ואכ"מ".

סיכום

למעשה בזכות טעות התרגום ליידיש על פרק ו' בתניא זכינו למכתב תשובתו של כ"ק אד"ש מה"מ ובו מופיעות הערות חשובות ומאירות עיניים על התניא ודרך הלימוד בו.

בזכות כך למדנו עד כמה יש לדייק בלשונו הזהב של אדמוה"ז באותיותיו ממש. כמו"כ את רמת הביטול שצריכה להיות לנו בלימוד דא"ח מרבתינו נשיאתנו והדקדוק באותיות והלימוד לפרטים מהם.

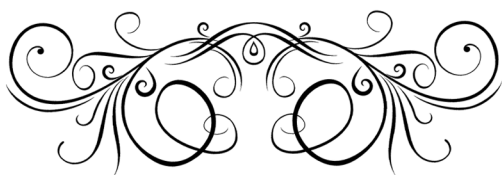
תורה מלשון הוראה ועלינו ללמוד מכך ובמיוחד בימים הסמוכים לחג הגאולה ג' תמוז לדקדק וליקר כל מילה מפי קודשו של כ"ק אד"ש מה"מ ובמיוחד בשיחות הק' האחרונות ה"דבר מלכות" שיחות נ"א - נ"ב. שיחות הק' בהם הרבי לימד על דורנו ורגעיה האחרונים של הגלות ועל כך שזכינו שהקב"ה בחר ומינה ושלח את הרבי מלך המשיח שיחי' לעולם ועד ויהי רצון שנזכה לכוון לדעתו הק' ולראות את הרבי מה"מ מתגלה וגואלנו ומוליכנו לארצנו. ונאמר לפניו יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד בכ"א.

שער

הלכה

-- השתמשות בנייר טישו לניגוב האף בעת התפילה
-- חיוב הבן לשלם חובות אביו
-- מצוות תפילין - הלכה למעשה
-- דיוק בשו"ע אדה"ז
-- החילוק בין 'הבוחר' ל'גאל ישראל'
-- כוונה בספירת העומר

השתמשות בנייר טישו לניגוב האף בעת התפילה

הרב גדליהו שיחי' אקסלרוד
אב"ד ורב קהילת חב"ד חיפה

קיבלתי מכתב שאלה בהלכה בזה הלשון:

כתב הגרע"א בחי' על השולחן ערוך או"ח סי' ד' סעיף י"ח בשם הספר חסידיים (סימן תתכ"ג) "לקח בידו קינוח לקנח וראה בעצמו שאין צריך לבית הכיסא ולא עשה צרכיו לא גדולים ולא קטנים אעפ"כ לא יגע בספרים עד שירחץ ידיו" עכ"ל.

והנה לא ראיתי בפוסקים מזה ורוב בני האדם אין נוהרים בזה, ובאמת שקשה להקפיד ליטול הידיים אחר שמשתמש בטישו שהיה בבית הכסא, וביותר לפי מה ששמעתי שמועה שהאדמו"ר מקלויזנבורג נ"ע החמיר שצריך ליטול ידיו אחר שנגע בטישו שהחברה הכינה זאת ע"מ להשתמש בבית הכסא.

וגאון אחד אמר לי שאם מחליט עכשיו שישתמש בטישו לצרכים אחרים ולא לבית הכסא מועילה מחשבתו וא"צ ליטול ידיו אחר נגיעתו בטישו. . ואבקש לדעת ההלכה בזה. עכ"ל".

תשובה:

בשו"ע שם סימן מ"ב סעיף ג' וז"ל: "סודר דאזמניה למיצר בי' תפילין... אזמניה ולא צר ביה... שרי למיצר ביה זוזי עכ"ל. ומקורו בגמ' ברכות כג: דהזמנה לאו מילתא היא ועיי"ש סימן פ"ד ס"א וסי' פ"ג ס"ב ושם במשנ"ב סעיף קטן ח', ולפי האמור טישו אפילו כשייצרו אותו הכוונה הייתה שישתמשו בו בבית הכסא – וכן כוונת הקונה מכיון דהזמנה לאו מילתא היא אין במחשבה זו ליתן דין של דבר מאוס בטישו וא"מ לחייב בנט"י בנגיעה בטישו.

ואם היה הנייר טישו בבית הכיסא והיה נקי והוציא והוא משם מצד ההלכה אין סברה להחמיר בו שום חומרא אך מכיון שמובא סי' ד' הנ"ל שהיוצא מבית הכסא צריך ליטול ידיו ובמשנ"ב שם ס"ק מ' הביא בשם פוסקים שאפילו לא עשה צרכיו צריך ליטול משום רוח רעה השורה במקומות אלו, י"ל שאם אמנם השמועה מהרבי

מצאנו נ"ע מנתניה נכונה י"ל שהתכוון משום מידת חסידות על נייר שהיה בבית הכיסא בלבד אך מצד ההלכה אין סיבה להחמיר.

והחילוק בין אדם לנייר הוא: מובן כי מסביב לאדם יש אוויר של מעשיו גם הטובים וגם הלא-טובים כמובא לגבי יעקב אבינו שנכנס עימו ריח ג"ע ולהיפך אצל עשיו שהרי אדם נכנס לבית הכסא עם בגדיו ועט שבגדו ולא מצינו מי שיחמיר בזה, וי"ל שבית הכסא נקי לכאורה יש לו דין 'בית הכסא דפרסאי' שאין עליו דין בית הכיסא, וכבר כתב בזה בספר ארץ צבי לגבי בית הכסא של רכבת אך לא בזה אנו דנים עתה.

שם בסי' ד', בשו"ע כתב במפליא בגדיו ובודק אם יש בו כינים צריך ליטול ידיו וכתב המג"א ס"ק כ"ב אפילו לא נגע בכינה מחמת שלא מצא ושם במג"א ס"ק כ"ד או בעפר בין שהם מלוכלכים בין שהם בהיסח הדעת עכ"ל, וביאר שם בלבושי שרד על השולחן ערוך דכאשר היה לו היסח הדעת מעת הנטילה חיישינן שמא נגע במקום מטונף.

ובזה יש להסביר דברי הספר חסידים שצריך ליטול ידיו כשלקח בידו קינוח ולא קינח שצריך ליטול ידיו וי"ל דדמי למפלה כליו שאפילו לא מצא כינה צריך ליטול ידיו או משום לא פלוג או משום היסח הדעת וכן דמי לנגע בעפר נקי והיה בו היסח הדעת כנ"ל.

ומה שיש להעיר בזה, שהיום הטישו אינו מיועד עבור השתמשות בו בבית הכסא אלא הוא משמש כמפית נייר ומניחים אותו על שולחנות בעת האוכל לנגב ידיו או את המפה שלידו וע"כ אין יכולת אפילו לחשוב שיש שמועה כזו הנ"ל.

וכאשר עוסקים בהשתמשות בנייר טישו יש לעורר בזה הערה גדולה דבסימן צ"ב שם ס"ז בשו"ע וז"ל: "מקום מטונף, היינו מקומות המכוסין באדם לפי שיש בהם מלמולי זיעה וכן אם חיכך הראש. (הג"ה) ולכן אסור ליגע במקומות אלו בשעה שעומדים בתפילה או עוסק בתורה וכן בצואת האוון והאף כ"א ע"י בגד (מהרי"ל)" עכ"ל הרמ"א.

ובמשנ"ב ס"ק ל' וז"ל: "והגר"א מקל בזה וכ"כ בשע"ת בשם מור וקציעה" עכ"ל.

ומכל הפוסקים נו"כ השולחן ערוך נראה שמסכימים עם הרמ"א ומהרי"ל, וכן כתוב במפורש בשו"ע אדה"ז ובחי' רע"א שם ובפמ"ג להחמיר וצע"ג דברי

הגר"א ומו"ק שהרי צואת האוזן מסריחה ביותר וכן צואת האף אין הדעת סובלת ליגע בה והיא מדביקה את האצבעות זל"ז וכן הנזלת מן האף לכאורה פשוט דלא גרעה מצואת האף בזה שנגעלים ממנה וכן מדביקה את האצבעות ואיך נחמיר בחיכך בראשו ובנגע במקומות המכוסים מחמת מלמולי זיעה שיש בהם והם הם דברי הרמב"ן כמובא שם בבאה"ג ובוזה מסכים הגר"א יותר מבצואת האוזן והאף ולכאורה פשוט שצריך להחמיר כהרמ"א.

ומה שראיתי להעיר בזה שהיום משתמשים בנייר טישו בעת התפילה לנגב את האף גם כאשר הנייר כבר רטוב מהנזלת וזה לא לפי שורת ההלכה והעצה בזה להביא חבילת טישו מי שנוקק לזה מחמת שיש לו נזלת שאינה מפסיקה כדי שלא ירטבו ידיו כאמור.

לסיכום:

נייר טישו אם הוא נקי אפילו היה בבית הכיסא אין שום סברא שהשתמש בו צריך ליטול ידיו והשמועה שנזכרה בדברי השואל יתכן שאינה נכונה ואם נכונה היא אין זה מגדרי ההלכה אלא ממידת חסידות או כאשר יש חשש שאולי הנייר לא נקי.

אם הנייר לא היה בבית הכיסא אין בכלל סיבה לחשוש ואפילו הייתה הזמנה להשתמש בבית הכיסא, הזמנה לאו מילתא וכיום שנייר טישו אינו מיועד רק לשימוש בבית הכיסא אלא מיועד גם כמפית שולחן האוכל ע"כ אין הוא הנייר שיצאה עליו השמועה לדברי השואל.

יש להעיר הערה חשובה לאלו שמשתמשים בנייר טישו בעת התפילה מחמת שיש להם נזילה מאף שאינה נפסקת והידיים נרטבות מנזילת האף כי הטישו נרטב שצריכים להביא כמות גדולה של נייר טישו ולהשתמש רק בנייר לא רטוב. ויעויין בסימן צ"ב ס"ו דבתפילת שמונה עשרה די בניקיון בעפר או ב'מחכך ידיו בכותל' ובקרי"ש ובפסוד"ז צריך לילך וליטול ידיו וכמו שכתבנו שיש לנהוג כדעת הרמ"א ורוב רובם של הפוסקים.

חיוב הבן לשלם חובות אביו

הנ"ל

שאלה:

השאיר חובות ונפטר ובאסיפת הבנים אמר אחד הבנים שאם יצליח בעסקה מסוימת יפרע חלק נכבד מהחוב - האם יכול לחזור בו?

תשובה:

איתא בגמ' ב"ק (קיא ע"ב) אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם . אפילו פרה וחורש בה . . חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן . . אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם וכאשר לא השאיר קרקע או בית אין הבנים חייבין לשלם מפני כבוד אביהם חובות שלו כי סתם כספים להוצאה ניתנו וכאן אין כספים אלא חובות.

ומדין כבוד אב שחייבין בה גם לאחר מיתת האב כמובא בסי' רמ"א בשו"ע יו"ד "אין לחייב את הבנים חוב שנשאיר חייב אביהם מכיון שדין כיבוד אב הוא דווקא בכסף של האב ואין חייב הבן להוציא כסף משלו עבור האב בכדי לקיים מצות כיבוד אב" כמובא שם סימן ר"מ ס"ה ורק מדין צדקה צריך לתת לאב ואין החזרת חובות אביו נכנס בגדר צדקה ואינו חייב בזה.

והשאלה בנדון"נ מכיון שאמר שיתן סכום מסוים לכסות חובות אביו שנפטר האם חייב לקיים מה שאמר.

ולכאורה יש לדמות זה להמובא בשו"ע שם סי' רי"ג ס"ב ז"ל: "האומר אשנה פרק זה הוי כאילו נדר לצדקה" ורמ"א שם וז"ל: או לעשות שאר מצוות ונדרו קיים ובחי' בית מאיר על השו"ע שם וז"ל: "נ"ב לשון הראש לאו הינו נדר גמור דלא איקרי נדר אלא במתפיס בדבר הנדור, אלא מחשבת ליה כאילו נדר צדקה דאמרין בראש השנה בפ"ך - זה צדקה" עכ"ל.

והברכי יוסף שם על השו"ע כתב וז"ל דקדק לכתוב כאילו נדר דלא הוי נדר

גמור וכדמוכח מלשון השו"ע לעיל סימן ר"ג, אבל לשון הטור כאן הוי נדר גמור וקשה ממש שכתוב בסימן ר"ג, ודו"ק עכ"ל.

ומקור דין זה הוא בגמ' נדרים (ח, א) "אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלקי ישראל" ולכאורה נראה מדברי הרא"ש דאין כאן חיוב דאורייתא לקיים מדין נדר אלא הוא וחיוב מדרבנן לקיים מה שנדר.

ולכאורה כאשר משלם חובות אביו הגם שאינו מחוייב מקיים מצות כיבוד אב והוי גדר מצוה אך לפנינו השאלה היא שטוען הנודר שכאשר הבטיח לתת את הסכום לפירעון חוב אביו חשב שהבנים מצווים לשלם את חובות אביהם שנפטר אך עכשיו נודע לו שאין על הבנים חיוב לתת משלהם ממון לפירעון חוב אביהם.

ובפרט כשיש דירה שרשומה על אביו ותיבדל לחיים ארוכים אימו והמחצית שעל שם אביו יש בה לכסות את החוב שהשאיר, ואם היה יודע שהחוב דינו להיפרע מדירת אביו לא היה נודר.

והנה בשו"ע יו"ד סי' רל"ב סי' ז"ל: "נשבע שלא יעשה כך מפני שהיה סבור שהוא איסור גדול ואח"כ נודע לו שאין בו איסור כ"כ לא חלה השבועה כלל כי היא הייתה בטעות", ובפתחי תשובה שם ס"ק ד' ז"ל: "ובבאר היטב של מהרי"ט ז"ל הביא בשם ת' מ"צ ח"א ס"ד וס' כנה"ג דכשיש הוכחה מהני ג"כ... עוד הביא בשם הרשד"מ סי' ק"ד מי שנשבע לישא אישה פלונית ואימו אינו רוצה הוי נדרי שגגות וא"צ התרה עכ"ל.

ובנדו"ד אשתו של הנודר מתנגדת בתוקף שיתן את הסכום שנדר, עוד מובא שם בשו"ע סט"ז ז"ל: "מי ששידך ביתו ונדר לתת עמה סך מעות (ונשבע) ואח"כ נתקלקלו החובות שהיו חייבים לו אם אין לו ממה לפרוע לא חובות ולא קרקעות ולא חפצים חוץ מבית דירתו וכלי תשמישו פטור דאין לך אונס גדול מזה" עכ"ל.

ובנדו"ד קי"ל טפי כי כאשר הנודר אומר שהתכוון לנדור רק באופן האמור מאמינים לו והוי בגדר נדר טעות ואין עליו חיוב נדר ויעויין שו"ע שם סי' רכ"ח ס"א כעין זה.

לסיכום:

א. מי שנדר לשלם חובות אביו שנפטר יש לו גדר של נדר מצוה כי יש כאן גדר של כיבוד אב כי מצות כיבוד אב היא גם לאחר מות האב, ולאב יש נח"ר שמשלמים

את חובותיו ואינו בגדר 'לווה רשע ולא ישלם' אף שהי זה בשוגג.

ב. נדר מצוה הוא לא חיוב דאורייתא מ"מ חייב בזה מדרבנן כמובא בגמ'.

ג. בנדוננו מדובר שכאשר נדר חשב שהוא חיוב על הבן לשלם חובות אביו ועתה הוגע לו שאינו חייב להוציא ממון מכיסו כדי לקיים מצוות כבוד אב כמובא בגמ' משל אביו ולא משל הבן ואם היה יודע שאינו מחוייב בזה לא היה נודר.

ד. ובפרט בנדוננו נשארה דירה ע"ש אביו ואימו שחלק האב מכסה את החובות.

ה. עוד יש כאן ענין שאשתו מתנגדת בתוקף שישלם את מה שנדר מחמת המצב הדחוק בו הם נמצאים.

ו. המהרי"ט הביא בשם מעדני צדק וכנסת הגדולה דכאשר יש הוכחה לדבריו מהני טענתו וכאן יש אומדנא לדבריו.

ז. הרשד"מ כתב שמי שנשבע שישא אישה פלונית ואימו אינה רוצה הווי נדרי שגגות ואין צריכים התרה.

ח. ונדוננו הוא גדר נדר בטעות שאינו חל, ופטור מלשלם.

מצוות תפילין - הלכה למעשה

הרב יוסף יצחק שיחי בקשי
משפיע ור"מ בישיבה

בישיבתנו לומדים הלכה באופן של הלכה למעשה - לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא. ובמשך חודשי החורף בסייעתא דשמיא עלה בידנו ללמוד הלכות תפילין משו"ע אדמו"ר הזקן. לפנינו מובאת סקירה המקיפה כמה מהדיעות הנדרשים לכל אדם שחביבה לו מצווה זו ורוצה לקיימה לכתחילה בהידור ועל פי הוראות רבותינו נשיאינו.

הנחת תפילין

על מנת להניח תפילין בהידור על האדם לדעת שישה דברים, ג' מהם על פי הלכה וג' מהם ממידת חסידות, כדלקמן.

מצוות צריכות כוונה

לפני קיום כל מצוות עשה מהתורה, פוסק אדמו"ר הזקן¹ שהאדם צריך לכוון שהוא עושה את המצווה כדי לצאת ידי חובה מצוות עשה של תורה, ולא שיעשה את המצוות כמתעסק בעלמא. ולכן צריך להיות בדעתו שהוא מתכוון בהנחתו לקיים מצוות עשה מדאורייתא.

נתינת צדקה לפני הנחת תפילין

כותב כ"ק אד"ש מה"מ בהיום יום ו' תמוז, שנכון במאוד לתת צדקה לפני קיום כל מצווה, כיוון שמצוות צדקה היא מצווה כללית, ועל ידה ממשיכים את המקיף בפנימי.

כמו"כ היו התבטאויות מכ"ק אד"ש מה"מ לגבי צדקה לפני הנחת תפילין בפרט, כלשונו הקדוש באגרות קודש²: "ומה טוב אשר לפני הנחתן כאמור, יפריש

(1) שו"ע אדה"ז או"ח ח"א סימן ס' סעי' ה'.

(2) ממכ' טו טבת תשכד

פרוטות אחדות לצדקה".

לזכור התקשרותו לרבי

במכתב³ כ"ק אד"ש מה"מ כותב לחסיד, וז"ל: "המלצתי . . . והוא עצמו בשעת הנחת תפילין יזכיר לעצמו שהוא קשור עם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שזה יהיה הצינור שעל ידו תקויים הברכה (לזרעא חייא וקיימא)".

כוונת מצוות הנחת תפילין

ובהקדמה: בכלל בקיום המצוות המעשה הוא העיקר, כלומר שאם אדם עשה מצווה ולא כיוון בעשייתה את טעם המצווה יצא ידי חובתו, כיוון שהמעשה הוא העיקר. ולכן לא מצינו כוונות לשום מצווה בשולחן ערוך, (מלבד בג' מצוות כדלקמן).

אבל כתב הב"ח בהלכות סוכה, שישנם שלוש מצוות יוצאות מן הכלל הזה, שהכוונה היא חלק מגוף המצווה, שהם מצוות תפילין ציצית וסוכה, כיוון שבאותם שלוש מצוות כתבה בהם התורה את טעם הציווי, וממילא הכוונה בהם היא חלק מקיום גוף המצווה, ולכן אם לא כיוון את הכוונה לא קיים את המצוות כתיקונה.

לענייננו במצוות תפילין, בטעם קיום המצווה כתבה התורה, "והיה לך לאות על ירך וגו' למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים", כלומר שכוונת הציווי הוא חלק מגוף המצווה, ולכן כדי לקיים את המצווה בשלימותה חייב לכוון את אותה הכוונה.

והכוונה היא, במילים פשוטות: שאנו מניחים את התפילין שבארבעת הפרשיות שלהם כתובות ענין יחוד ה' והניסים שעשה לנו ביציאת מצרים, ובוה נזכור שהוא השולט בעולם, ובהתאם לכך גם אנחנו נשעבד את המוח והלב שלנו לעבודת ה'. על ידי תפילין של יד משעבדים את התאוות שבלב, ועל ידי תפילין ראש משעבדים את הנשמה שהיא במוח.

כוונת המצווה ע"פ המבואר בתניא פמ"א

בדבר חשיבות הכוונה ע"פ חסידות, יש להאיר שכ"ק אד"ש מה"מ כותב⁴ לנער

3 אגרות קודש חלק ד' ע' נא (במקור ביידיש).

4 אגרות קודש חיי"א ע' שמ.

(בעודו בזמן הנחת תפילין חודשיים קודם הבר מצווה) ללמוד הכוונה ע"פ חסידות, וזלה"ק: ". . ותבקש את הר"מ והר"י שלך שילמדו אתך בהדגשה הדרושה ריש פרק מ"א בתניא קדישא בהאמור שם בנוגע לתפילין, כי כמו שמתחילים בהנחת תפילין בגשמיות בתור הכנה לזמן חיובם ע"פ שולחן ערוך, הנה הוא הדין בהנוגע להכנה ברוחניות. . ", ובעוד מכ' כיו"ב.

בתניא פמ"א מסביר אדמו"ר הזקן איך על ידי ארבע פרשיות משעבדים את הד' מוחין, ועל ידם משעבדים המוח והלב. פרשיות קדש והיה כי יביאך הם מקבילים לחכמה ובינה, והדעת נחלק לשני חלקים - חסד וגבורה שהם עיקרי המידות⁵, ונמצא שעל ידי ארבע פרשיות משעבדים את כל כוחות הנפש במוח ובלב.

כוונה לפטור את של ראש

למנהגנו שאנו מברכים אחת גם על יד וגם על ראש, צריך לכוון בזמן הברכה לפטור את התפילין של ראש, כמובא בלשונו של אדמו"ר הזקן בסידור "ויכוין לפטור גם את של ראש"⁷, כלומר שצריך לתת את הדעת לכוונה זו ולא שזה בדרך ממילא (כבמצוות אחרות שפוטר בברכה אחת כמה דברים שלפניו).

המשך יבוא בקבצים הבאים אי"ה, ועוד חזון למועד

(5) כמבואר בתניא סוף פרק ג'.

(6) כמו שאדמו"ר הזקן כותב בסידור.

(7) לכאורה גם את תפילין דרבינו תם.

דיוק בשו"ע אדה"ז

הת' ראובן שיחי' בר זוהר
תלמיד בישיבה

אדה"ז כותב בשו"ע או"ח סי' תפ"ט את הכותרת "סדר תפילת ליל שני של פסח וספירת העומר" ומפרט דיני ספירת העומר, והנה בסימן תצ"ג: "דינים הנוהגים בימי העומר" בסעיף ט' כותב: "נוהגין שלא לעשות מלאכה... משקיעת החמה עד לאחר ספירת העומר" ומביא רמז מזה שנא' שבע שבתות מלשון שבות. מזמן הספירה שזה שקיעת החמה צריך לפסוק ממלאכה. וסעי' זה קשור להלכות של הספירה עצמה ולכאורה היה צריך לכתוב את זה בסימן תפ"ט!! וכפי שרואים גם מזה שכתב שם במוסגר בנוגע לנשים שלא סופרות, שעליהם להימנע ממלאכה כל הלילה, ומשמע שזה תלוי בספירה.

והנה הטור באו"ח סימן תצ"ג כותב שאסור לעשות מלאכה משקיעת החמה עד שיספור ספירת העומר. אך שם מביא שני טעמים: א. משום תלמידי רבי עקיבא שמתו בספה"ע, ובאותו היום שמתו – עשו ביטול מלאכה. ב. שכתוב "שבע שבתות" מלשון שבות.

והנה כבר כתבו כמה נפק"מ להלכה בין הטעמים (וישנם טעמים נוספים – ראה בספר בין פסח לשבועות לר"צ שי' כהן) לאסור המלאכה:

א. האם זה חל רק עד ל"ג בעומר. שלפי הטעם שזה דין בהספירה צריך האיסור להיות כל ימי ספירת העומר. אך אם זה שייך לדיני האבלות זה היה תלוי בדיעות (ר' סתצ"ג) מתי חלים ימי האבלות. ולדעות שאחר ל"ג בעומר לא מתו תלמידי ר' עקיבא אין מקום לנהוג מנהג שכל ענינו מצד מות תלמידי ר' עקיבא.

ב. האם זה חל גם על הנשים ששייכות לעניין האבלות [ובפרט שיש דעה שדווקא הם בטלו ממלאכתם והתעסקו בתלמידי ר' עקיבא] או רק על הגברים, כי מצד הטעם של הספירה עצמה – זה שייך לגברים כי נשים פטורות מספה"ע.

[ואדה"ז פוסק שחל הן על גברים והן על נשים. ובזה י"ל דכיון שהנשים עשו

עליהם חובה לכן גם הן שייכות למצוות ספה"ע. ועוד י"ל שגם מהטעם של שבתות מלשון שבות זה מדבר לא רק על המצווה של הספירה עצמה אלא על הזמן של (שבע שבתות) הספירה.

ובזה שייכים גם הנשים דהרי אפילו שנשים פטורות מספה"ע מ"מ זה שייך אליהם שהרי חג השבועות הוא ביום החמישים לספירה והנשים הרי מחויבות בחג השבועות ודו"ק ואכ"מ].

וכידוע דדרכו של אדה"ז לחלק הסימנים לפי חלוקת הטור והמחבר (לבד מחלק חו"מ, הלי' ריבית והלי' ת"ת) ולכן י"ל שהטור כתב את זה בסי' תצ"ג כי למד שעיקר הטעם מצד האבלות וימי הספירה, ולכן זה גם נמצא שם, אלא שלאדה"ז הטעם העיקרי הוא מצד הספירה או ימי הספירה (זמן הספירה שבע שבתות) שלכן לא הזכיר הטעם דהאבלות על תלמידי ר"ע, מ"מ קבע את הדין היכן ששם זאת הטור. ואוי"ל שמתאים זה למנהגנו דנוהגים אבילות עד ערב חגה"ש מצד קבלה.

החילוק בין 'הבוחר' ל'גאל ישראל'

הרב אברהם זרח שי' נוטיק
מאנ"ש פתח תקווה

א

בספר המנהגים (עמ' 11) כתוב: "הש"ץ מסיים ברכת הבוחר כו' באהבה - בלחש", "ברכת גאל ישראל - מסיים הש"ץ בקול רגיל".

דהנה גם בברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה, וגם בברכת גאל ישראל יש שתי דעות האם צריך לענות אמן או אי"צ וחשיב הפסק. וכדי לצאת לכל הדעות, בברכת הבוחר כו' המנהג הוא שהש"ץ מסיים בלחש, ואז אי אפשר לענות אמן, ואילו בברכת גאל ישראל, המנהג הוא כמו שכתוב בשו"ע אדמו"ר הזקן: "מי שרוצה לצאת לדברי הכל יוכל לכוין לסיים עם הש"ץ ואז אינו מחוייב לענות אמן אחר הש"ץ לפי מנהגינו שאין עונין אמן אחר ברכת עצמו". וצריך להבין השינוי למה בברכת גאל ישראל נוהגים כהעצה בשולחן ערוך אדה"ז שהציבור יסיים את הברכה ביחד עם הש"ץ ואילו בברכת הבוחר נוהגים שהש"ץ יסיים את הברכה בלחש.

ב

ראה מה שכתב בזה הרב יואב למברג ב'קובץ הערות וביאורים' אהלי תורה גליון תתמוז.

ולפענ"ד יש לומר בפשטות:

דהנה בשולחן ערוך אדה"ז (מברכות יג, א במשנה): "ואלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע. . . ולכן בברכת הבוחר עדיף להמתין לש"ץ, בכדי שיהיה בין הפרקים. וראה רש"י "מה היו בין הפרקים משמשים להתבונן. . .". ואילו בין ברכת גאל ישראל לשמונה עשרה, אדרבה צריך להיות סמיכת גאולה לתפילה.

ג

ולכן בברכת "גאל ישראל" עדיפה עצת אדה"ז לסיים ביחד עם הש"ץ, שהרי את תפילת שמונה עשרה מתחילים יחד עם הש"ץ, ואם המתפלל יסיים קצת לפני הש"ץ יחסר לו את הסמיכות גאולה לתפילה, גם אם הש"ץ יסיים בלחש ולא יענו אחריו אמן, עדיין יהיה חסר את השלימות של סמיכת גאולה לתפילה, כי המתפלל המתין זמן מה אחרי שסיים גאל ישראל עד שהתחיל תפילת שמונה עשרה.

משא"כ בין הפרקים, אדרבה יש בזה עניין להפסיק קצת, שהרי זה בין הפרקים, וכמו שרש"י כותב בפירושו על התורה: "ומה היו הפסקות משמשות ליתן רווח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה... קל וחומר להדיוט".

ד

ועוד י"ל בזה ע"פ מה שכתוב בשערי הלכה ומנהג או"ח ח"א (ממכתב כ"ק אד"ש מה"מ - י"ט תשרי תשי"ז), שמביא שיותר נכון שבברכת המוציא בסעודת שבת שכל אחד מהמסובין יברך בפני עצמו, היות וברכת המוציא ישנה גם בכל ימות השבוע ואז אינם מתכוונים לצאת ולהוציא ידי חובה, עלולים לשכוח לכוון להוציא י"ח גם בשבת. עיי"ש. וכמו"כ בנידון דידן: שבברכת גאל ישראל בלילה הרי עונים אמן, כי יש לאחריו את ברכת השכיבנו, וסמיכות גאולה לתפילה הוא לא כמו ביום שאין הפסק כלל, ולכן עלול החזן להתבלבל בזה. אבל ברכת הבוחר וכו' באהבה היא שווה גם ביום וגם בלילה.

ה

ואין להקשות איך הציבור שגומר ביחד עם הש"ץ ברכת גאל ישראל רק ביום ולא בלילה, כי הציבור הם מרובים וכאשר קמים לתפילת שמונה עשרה עוד לפני ברכת גאל ישראל, וגם אם יהיה יחיד שלא יגמור ביחד עם הש"ץ, אין בזה נזק לכלל מאשר אם הש"ץ יתבלבל וישנה ביום או בלילה.

כוונה בספירת העומר

הת' ישראל יהודה שי' קרולינסקי
תלמיד בישיבה

אדה"ז כותב בסידורו: "יכוין בספירה של אותו הלילה ולתיבה אחת של 'אנא בכח' ותיבה אחת של מזמור 'אלוקים יחננו' ואת א' מפסוק 'ישמחו'. לכאו' אפשר לדייק מכך שאדה"ז בחר 'למקם' את כתיבה זו לאחר הברכה וקודם הספירה ששם – לאחר הברכה ואחר הספירה צריך לכוון זה.

והנה בס' כה"ח (סי' תפט) כתב להדיא שאת הכוונות של כל יום יש לכוונם בעת אמירת המילים (וכן האותיות) – מזמור 'למנצח בנגינות' וכן בעת אמירת התיבות 'אנא בכח' וכו'.

ישנו מכתב של כ"ק אד"ש מה"מ' לאדם שעבר את קו התאריך בספירת העומר ששאל מה יעשה בנוגע לברכה וכ"ק אד"ש מה"מ כתב לו שישמע את הברכה ממשהו אחר ויכוון לצאת ידי חובה, שהרי הברכה היא על עצם המצוה, ולא על מספר היום, שלכן אין סתירה במה שלהמברך הוא יום שלושים ולהשומע ל"א יום. כלומר שהכוונה היא לא על הברכה אלא על היום. והברכה היא על עצם המצווה ולא משנה איזה יום יהא ויכל לצאת ידי חובה.

בשיחת אחש"פ (בסעודת משיח) תנש"א דן כ"ק אד"ש מה"מ בשאלה האם קטן שהגדיל ועבד שנשתחרר באמצע הספירה יכול להמשיך בברכה, היה מקום לומר שכיון שהספירה כשלעצמה אינה מציאות, ורק המצוה עושה אותה למציאות, א"כ יש מקום לומר שביחס לחיוב הברכה כשהגדיל הקטן – לא קיימת מציאות של ספירת הימים שלפני זה. וממשיך לדון בנפק"מ גם בגדולים כשיבוא משיח צדקנו באמצע הספירה שאז – בשונה מזמן הגלות שהספירה היא מדרבנן – נקיים מצוות ספירת העומר מד"ת, והשאלה האם יוכל להיות ההמשך בספירת העומר (בברכה)

מן התורה.

ושם בהערה 48 על התיבה "בברכה" - כותב כ"ק אד"ש מה"מ: "ושקו"ט נוספת בנוגע להברכה (גם אם ספירת הימים היא מציאות לולי המצוה) - דכיון שהברכה קשורה במיוחד עם ענייני כוונות [החל מכוונה הכללית ד"דע לפני מי אתה עומד", והכוונה הפרטית דלילה זה] והמשכות (ברכה מלשון המשכה) שכל מציאותם אינה אלא מצד המצוה, יש לחקור כיצד יוכלו להיות הכוונות וההמשכות שע"י הברכה על מצוה מן התורה בימים שלאח"ז ללא הקדמת הכוונות וההמשכות בימים שלפני"ז, דכיון שלא היו מדרבנן, יש מקום לומר שאינם חשובים למציאות לגבי כוונות והמשכות שע"י הברכה על מצוה מן התורה."

ובשוה"ג הב' - כותב על המילים "שע"י הברכה" - "אבל בנוגע לכוונת המצוה (שמכוין לצאת י"ח מצות ספה"ע) - יכול לכוון לצאת י"ח המצוה כמות שהיא, מדרבנן או מן התורה (ויש שהעירו על הנוסח בכמה סידורים "הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות עשה" - שכיוון שבזמן הזה אינה אלא מדרבנן, לא יאמרו "מצות עשה", (דמשמע מצוה מן התורה), אלא "מצות ספירת העומר" סתם (ראה הנסמן בס' ספה"ע הנ"ל ע' קפ-קפא))."

ומזה ש'הברכה קשורה במיוחד עם ענייני כוונות' משמע לכאורה שהכוונה דהברכה צריכה להיות בזמן הברכה.

וכך יוצא לנו שעפ"י הסידור הכוונה צריכה להיות לאחר הברכה וקודם הספירה, לפי כה"ח הנ"ל הכוונה היא בעת אמירת הפסוקים והתיבות וכן משמע קצת ממכתב כ"ק אד"ש מה"מ הנ"ל, משא"כ באחש"פ תנש"א משמע שהברכה היא עיקר הכוונה, ויוצא א"כ בכללות ג' אפשרויות בשאלה "מתי יש לכוון הכוונות דספה"ע".

ואולי יש ליישב כהנ"ל עפ"י מכתב כ"ק אדמו"ר הריי"צ²:

"מבואר בדא"ח ששתי כוונות ישנן בכל מצוה ומצוה, כוונה כללית שהיא ציווי הבורא ית' וכוונה פרטית שהיא בתפילין למשל המשכת ד' מוחין . . שתי הכוונות הללו בקיום המצוות הנה הכוונה כללית שהיא הכוונה היסודית בכל מצוה היא עובר לעשייתה, שבשעה שמברכים על המצוה מכוונים כוונה זו והכוונה פרטית היא בעת קיום המצוה".

מכאן משמע שלכאורה למעשה יש ב' סוגי כוונות 'כוונה כללית' ו'כוונה פרטית'. את הכוונה כללית צריך לדעת קודם הברכה ע"מ שבשעת הברכה שאז כבר חל עניין הכוונה, ידע מה לכוון, וכן הובא במעשה מלך (תשע"ג) שכ"ק אד"ש מה"מ מעיין בכוונות גם קודם הברכה, והכוונה השניה שזוהי כוונה פרטית לכל יום יכוון בשעת אמירת המילים של אותו יום.

ועדיין יוקשה קצת מדוע אדה"ז כתב הקטע ד"יכוין בספירה . . . לאחר הברכה וקודם הספירה וצע"ק ואשמח לדעת דעת הקוראים בזה.

לזכות
ראש הישיבה
הגה"ח הרב יצחק אהרן שי'
אקסלרוד

~ ~ ~

ולכל הנהלת הישיבה הרוחנית והגשמית,
הרמי"ם, המשפיעים, משגיחים, וצוותי
העובדים, תלמידי התמימים ובוגרי הישיבה
- שיזכו לפעול את התגלותו המיידית של
כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מתוך שפע
בגו"ר, שמחה וטוב לבב, בגאולה האמיתית
והשלימה תיכף ומיד ממש!

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
מנהל הישיבה
הרב איתן שי' גלבוע
וב"ב שיחי'

~ ~ ~

יה"ר שיזכו לברכה והצלחה בכל מעשה
ידיהם, וימלא השי"ת כל משאלות ליבם
לטובה ולברכה בטוב הנראה והנגלה, והעיקר
- לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממשי.

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
הרה"ת יצחק מאיר שי'
וזוגתו חנה פעסיא תחי'
מיידנצ'יק

~ ~ ~

שיזכו למלאות רצון המשלח כ"ק אדמו"ר
מה"מ שליט"א מתוך בריאות נכונה והרחבה
אמיתית בכל המצטרך בגו"ר.

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות משפחת תעיזי

יה"ר שיזכו לברכה והצלחה בכל מעשה
ידיהם, וימלא השי"ת כל משאלות ליבם
לטובה ולברכה בטוב הנראה והנגלה, והעיקר
- לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

~ ~ ~

לע"נ
ר' יהונתן ב"ר זכריה
נלב"ע י"ח כסלו ה'תשנ"ד

יה"ר שיזכה לעליית נשמה הכי עיקרית
"והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלותו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד
ממש!

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

משפחת קרולינסקי

יה"ר שיזכו לברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, וימלא השי"ת כל משאלות ליבם לטובה ולברכה בטוב הנראה והנגלה, והעיקר – לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

~ ~ ~

לע"נ

ר' משה ב"ר יעקב

גלב"ע ל' ניסן

יה"ר שיזכה לעליית נשמה הכי עיקרית
"והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלותו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד
ממש!

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לע"נ
ר' דב"ר הרמן
נלב"ע ט' אלול ה'תשע"ח

מרת חיה נינה בת ר' שמעיה
נלב"ע י"ח טבת ה'תשע"ד

מרת חנה בת ר' יעקב
נלב"ע י"ט סיון ה'תשע"ח

~ ~ ~

יה"ר שיזכו לעליית נשמה הכי עיקרית "זהקיצו
ורננו שזכני עפר" והם בתוכם בהתגלותו של
כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בגאולה האמיתית
והשלימה תיכף ומיד ממש!

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

